

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Fakultet for miljøvitenskap og naturforvaltning

2019

ISSN 2535-2806

MINA fagrapport 54

Brukerundersøkelse på Vettakollen i Nordmarka sommeren 2018

Konstantin Anchin
Stian Stensland

Anchin, K. & Stensland, S. 2019. **Brukerundersøkelse på Vettakollen i Nordmarka sommeren 2018.** - MINA fagrapport 54. 57 s.

Ås, januar 2019

ISSN: 2535-2806

RETTIGHETSHAVER

© Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)

Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

TILGJENGELIGHET

Åpen

PUBLISERINGSTYPE

Digitalt dokument (pdf)

KVALITETSSIKRET AV

Peter Fredman, MINA, NMBU

Forskningsutvalget, MINA, NMBU

OPPDRAUGSGIVER

Stiftelsen Varde. Prosjekt Nasjonale turiststier

FORSIDEBILDE

Utsikt over Oslo fra Vettakollen. Foto: Konstantin Anchin

NØKKELOD

Spørreundersøkelse, tilrettelegging, turiststi, Vettakollen, Osломarka, Nordmarka, friluftsliv, naturbasert reiseliv

KEY WORDS

User survey, facilitation, trail, Vettakollen, Osломarka, Nordmarka, outdoor recreation, nature based tourism

Konstantin Anchin (konstantin.anchin@gmail.com), Stiftelsen Varde, Madserud allé 34, 0274 Oslo .
Stian Stensland (stian.stensland@nmbu.no), Fakultet for miljøvitenskap og naturforvaltning, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Postboks 5003 NMBU, NO-1432 Ås.

Forord

Denne rapporten er en oppsummering av resultatene fra en brukerundersøkelse med svarkasseskjema på turstien til Vettakollen i Nordmarka, Oslo sommeren 2018. Målet med undersøkelsen var å skaffe innsikt i bruken av turstien og om brukerne av turstien. Videre se hvordan brukergruppene stiller seg til ulike forvaltningstiltak, og dermed om det er grunnlag for etablere en Nasjonal turiststi fra Frognerseteren over Vettakollen. Rapporten oppsummerer og sammenligner deskriptive data for fire ulike brukergrupper: lokalt bosatte (vestre og nordre Aker-bydeler), øvrige Oslo, øvrige Norge, og utland. I tillegg rapporteres fottrafikken til og fra Vettakollen målt med oppsatte tellere. Seks kvalitative intervjuer som ble gjort gir ytterligere dybde om svarene i skjema.

Undersøkelsen skapte sterkt lokalt engasjement. Vi fikk mange svar i løpet av den forholdvis korte gjennomføringsperioden (juli og august) og svarene danner et godt kunnskapsgrunnlag om bruken og brukerne av Vettakollen. Vi håper resultatene i denne rapporten vil bli nyttig for videre forvaltning av nærnatur og friluftsliv i Oslomarka.

Rapporten er finansiert av Stiftelsen Varde gjennom midler fra Sparebankstiftelsen DNB. Bymiljøetaten i Oslo kommune har gitt tillatelse til oppsett av svarkasser. Vi takker alle som svarte på undersøkelsen.

Stiftelsen Varde er en organisasjon som er opptatt av bærekraftig naturforvaltning og sikring av natur-, friluftslivsopplevelser for besøkende. Organisasjonen var initiativtaker til ordningen Nasjonale turiststier, en ordning som forvaltes av Miljødirektoratet og har fått bevilget til sammen 30 millioner kroner på statsbudsjettene (2017 - 2019). Stiftelsen Varde har også fått 10 millioner kroner av Sparebankstiftelsen DNB til å utvikle ordningen. Etter samtaler med flere reiselivsaktører og Oslomarkaorganisasjoner, tok Stiftelsen Varde initiativ for å se på muligheten for å inkludere en markasti i ordningen, og Vettakollen ble foreslått. Bakgrunnen var blant annet lengde på stien, attraktivitet og tilgjengeligheten med offentlig kommunikasjon/T-bane.

Sammendrag

Sommeren 2018 i tidsrommet 5. juli til 24. august gjennomførte Stiftelsen Varde og NMBU i samarbeid med Bymiljøetaten i Oslo kommune, en brukerundersøkelse på Vettakollen. Undersøkelsen inkluderte en svarkasseundersøkelse, to ferdselstellere og seks kvalitative intervju.

Det ble samlet inn 1016 svarskjema fra 23 land. Etter at respondentene under 16 år, og de som ikke hadde oppgitt bosted ble tatt ut, besto utvalget av 894 respondenter. 89 % av skjemaene var utfyllt av personer bosatte i Norge. Innbyggere i Oslo og omegn dominerte blant respondentene (82,2 %).

Vi delte respondentene i fire ulike brukergrupper basert på geografisk bosted. Bydelene Nordre og Vestre Aker er nærmest Vettakollen, og ble en egen gruppe kalt «Lokal». Øvrige Oslobeboere kalt «Annen Oslo». Øvrig bosted i Norge kom i gruppa «Norge». Bosted i utlandet ga gruppa «Utland».

Gruppe Lokal er eldst med gjennomsnittsalder 45,6 år. Gruppe Utland er yngst med gjennomsnittsalder 32,3 år. 40,7 % av respondentene går til fots eller løper hjemmefra for å komme fram til stien til Vettakollen. Andre reiser kollektivt (28,4 %), bruker privat bil (23,9 %) eller sykkel (7,6 %). Frognerseteren var minst vanlig som start/sluttpunkt (henholdsvis 2 % og 4 %). Rundt 30 % gikk fra/til Sognsvann. Litt færre (21 % og 17 %) gikk fra/til Vettakollen T-banestasjon. Halvparten startet og avsluttet turen et annet sted/hjemme.

Førstegangsbesøkende utgjorde 20,8 %, mens andelen av dem som besøker Vettakollen regelmessig (fra 2-3 ganger per måned og oftere) er 64,9 %. De fleste respondentene opplever ikke trengsel på stien. De viktigste årsakene til å besøke Vettakollen blant respondentene er å "være ute i natur", "trening eller mosjon", "nyte fin utsikt".

Generelt var alle fire grupper godt fornøyd med tilstanden på stien og sin opplevelse. Grupper Norge og Utland skårer relativt lavt på at stien var godt merket og vedlikeholdt. De lokale var mindre enige om at stien og Vettakollen var en god turistattraksjon enn Utlandsgruppa. Ca. 90% av respondentene ville anbefale Vettakollen til andre.

Lettere fysisk tilrettelegging som skilting/merking langs stien, samt informasjon om natur, kultur og historie ble av alle grupper sett på som nøytrale eller svakt positive for deres turopplevelse. Tynge tilrettelegging (plattform, toalett, søppeldunker, stiforbedring) ble oppfattet som negativt eller delvis nøytralt for turopplevelsen. Gruppa Lokal var gjennomgående mer negativt berørt av de mulige tilretteleggingstiltakene enn de andre.

Ferdselstellerne viste at Vettakollen fikk mest besøk kl. 12 -14 og kl. 18 -20 på hverdager, og kl. 11-16 i helgene. Lokalbefolkningen stod for svært mye av bruken, og bruken gikk ned i fellesferien. Gjennomsnittlig antall personbesøk per døgn var 270 i ukedager og 670 på helgedager. For hele perioden 6.7 til 20.10 var det ca 41 000 personbesøk, det vil si ca. 400 i snitt per dag.

Vettakollen er i dag først og fremst et turmål for Oslos befolkning, og spesielt de som bor nærmest. Besøkende utenfra utgjør likevel et betydelig og trolig voksende antall ettersom Vettakollen markedsføres som et turmål for turistene.

Ideen om en nasjonal turiststi i Oslo er god. Dersom vandring fra T-banestasjon til T-banestasjon, samt lettgått og relativt kort sti, og utsikt over Oslo er de fremste kriteriene så er nok Vettakollstien best egnet. Resultatene fra vår undersøkelse viste imidlertid lav støtte fra lokalbefolkningen til de foreslåtte tilretteleggingstiltakene på Vettakollen. Muligens, men ikke sikkert, er det andre områder i Oslo med mindre lokal bruk og mindre motstand mot innføring av nasjonal turiststistatus. Andre stier med utgangspunkt i Frognerseteren T-banestasjon kan være naturlig å vurdere.

I årene framover kommer trolig bruken av bynære naturområder til å øke og endres uavhengig av tilretteleggingstiltak. Derfor er det viktig å utarbeide tiltak som kan styre denne utviklingen i ønsket retning, ved å forsterke bæreevnen til stier, opplyse folk om skånsom bruk av friluftslivsområder, og på den måten ivareta brukeropplevelser og natur.

Abstract

Anchin, K. & Stensland, S. 2019. User survey on Vettakollen viewpoint in Nordmarka, Oslo, summer of 2018. Norwegian University of Life Sciences. MINA fagrapport 54, 57 pp.

Between July 5 and August 24 2018, the Cairn Foundation (Stiftelsen Varde) and NMBU, in collaboration with Oslo kommune (Bymiljøetaten), conducted a user survey on the hiking trail at Vettakollen viewpoint. This included a self-registration survey, two traffic counters, and six qualitative interviews.

1016 survey forms were collected, and from 23 countries. After respondents under the age of 16, and those who had not entered the residence, the sample comprised 894 respondents. 89 % of forms were completed by persons resident in Norway. Residents of Oslo and the surrounding area dominated among the respondents (82.2 %).

Respondents were split in four user groups based on geographical residency. The districts Nordre and Vestre Aker are closest to Vettakollen, and became a separate group called "Local". Other residents of Oslo called "Other Oslo". Others living in Norway in the group «Norway». Abroad residency gave the group «International».

The group Local was the oldest with average age 45.6 years. Group Global was youngest with average age 32.3 years. 40.7 % of respondents walked or walk from home to reach the trail to Vettakollen. Others used public transportation (28.4 %), private car (23.9 %) or bike (7.6 %). Frognerstøseter Metro Station was least common as start / end point (2 % and 4 % respectively). About 30 % from / to Sognsvann Metro. Slightly fewer (21 % and 17 %) from / to Vettakollen Metro. Half started and ended the trip elsewhere / at home.

First-time visitors accounted for 20.8 %, while the proportion of those who visit the Vettakollen regularly (from 2-3 times per month and more often) was 64.9 %. Most of the respondents did not experience crowding on the trail. The main reasons for visiting Vettakollen was to "be out in nature", "exercise", and "enjoy nice views".

In general, all four groups were pleased with the condition of the trail and their experience. Norway and International scored relatively low on the trail being well marked and maintained. The locals less agreed that the trail and Vettakollen were a good tourist attraction than the Internationals. About 90 % of respondents would recommend Vettakollen to others.

Minor facilitation such as signage / marking along the trail, as well as information about nature, culture and history were regarded by all groups as neutral or slightly positive for their trip experience. Major facilitation (platform, toilet, garbage cans, trail improvement) were perceived as negative or partially neutral for the trip experience. The locals were generally more negatively affected by the possible facilitation measures than others.

The traffic counter showed that Vettakollen got the most visits at 12 -14 and 18 -20 on weekdays and at 11-16 on weekends. The local population accounted for very much of the use, and the use declined in the joint summer holiday season. The average number of person visits per day was 270 on weekdays and 670 on weekends. For the entire period from 6.7 to 20.10, there were about 41,000 person visits, ie about 400 on average per day.

Vettakollen is today primarily a destination for Oslo's population, and especially those who live closest to it. Visitors from outside nevertheless constitute a significant and probably growing number as Vettakollen is marketed as a destination for tourists.

The idea of a national tourist trail in Oslo is good. If hiking from Metro station to Metro station, as well as easy walking and relatively short path, and views of Oslo are the foremost criteria then the Vettakollen trail is probably best suited. However, the results of our survey showed low support from the local population to the proposed facilitation measures at Vettakollen. Possibly, but not certain, there are other areas in Oslo with less local use and less resistance to the introduction of national tourist status. Other trails based from the Frognerstøseter metro station may be natural to consider.

In the years to come, the recreational use of forests near urban areas will probably increase and change regardless of facilitation measures. Therefore, it is important to develop measures that can

guide this development in the desired direction, by enhancing the carrying capacity of trails, informing people of wise use of outdoor recreation areas, and thus protecting the user experiences and the natural resources.

Innholdsfortegnelse

Forord.....	3
Sammendrag.....	4
Abstract.....	5
1 Innledning.....	8
Målet med undersøkelsen.....	11
Nasjonale turiststier	11
2 Metode.....	12
2.1. Svarkasseundersøkelsen	12
2.1.1. Datainnsamling svarkasser	12
2.1.2. Design av spørreskjema og variabler	13
2.1.3. Databehandling og analyse.....	14
2.1.4. Feilkilder og begrensinger	15
2.2 Ferdsestellinger	15
2.3 Kvalitative intervjuer	16
3 Resultater	17
3.1 Antall passeringer.....	17
3.2 Beskrivelse av respondentgruppene	19
3.3 Kilder til informasjon om Vettakollen	20
3.4 Transportmidler og turmønstre	20
3.5 Motivasjon for å bruke stien.....	24
3.6 Vanskelighetsgrad og trengsel på stien.....	25
3.7 Vurdering av stiens tilstand og attraksjonskraft.....	26
3.8 Meninger om tilretteleggingstiltak	30
3.9 Kvalitative intervjuer	32
4 Diskusjon.....	36
5 Referanseliste	39
Vedlegg 1 - Spørreskjema (norsk).....	41
Vedlegg 2 - Spørreskjema (engelsk).....	42
Vedlegg 3 - Intervjuguide.....	43
Vedlegg 4 - Plakat på svarkasse.....	45
Vedlegg 5 - Kommentarer fra respondenter	46

1 Innledning

Oslomarka som er skogområdene rundt Stor-Oslo (figur 1,) er det mest brukte friluftslivsområdet i Norge, og er nærområde for trening og friluftsliv for en tredel av landets befolkning. Samtidig er det også enkel tilgang til marka med kollektivtransport for turister til regionen. Oslomarka byr på variasjoner i landskap, naturmangfold og varierte naturopplevelser. Skiforeningen og den norske turistforening (DNT Oslo og Omegn) i samarbeid med Oslo kommune og andre grunneiere tilbyr et stort skiløype- og turstinettnettverk, med utsiktspunkter, selvetjente og betjente turisthytter og serveringssteder. Mange av disse stedene registrerer vekst i besøkstall. Likevel er det få dokumenterte studier om besøksaktivitet og brukerundersøkelser for Oslomarka. For en god forvaltning av Oslomarka både for forvalterne, grunneierne, brukerne og naturen trenger man en bedre oversikt og kunnskap om brukerne og bruken av Oslomarka.

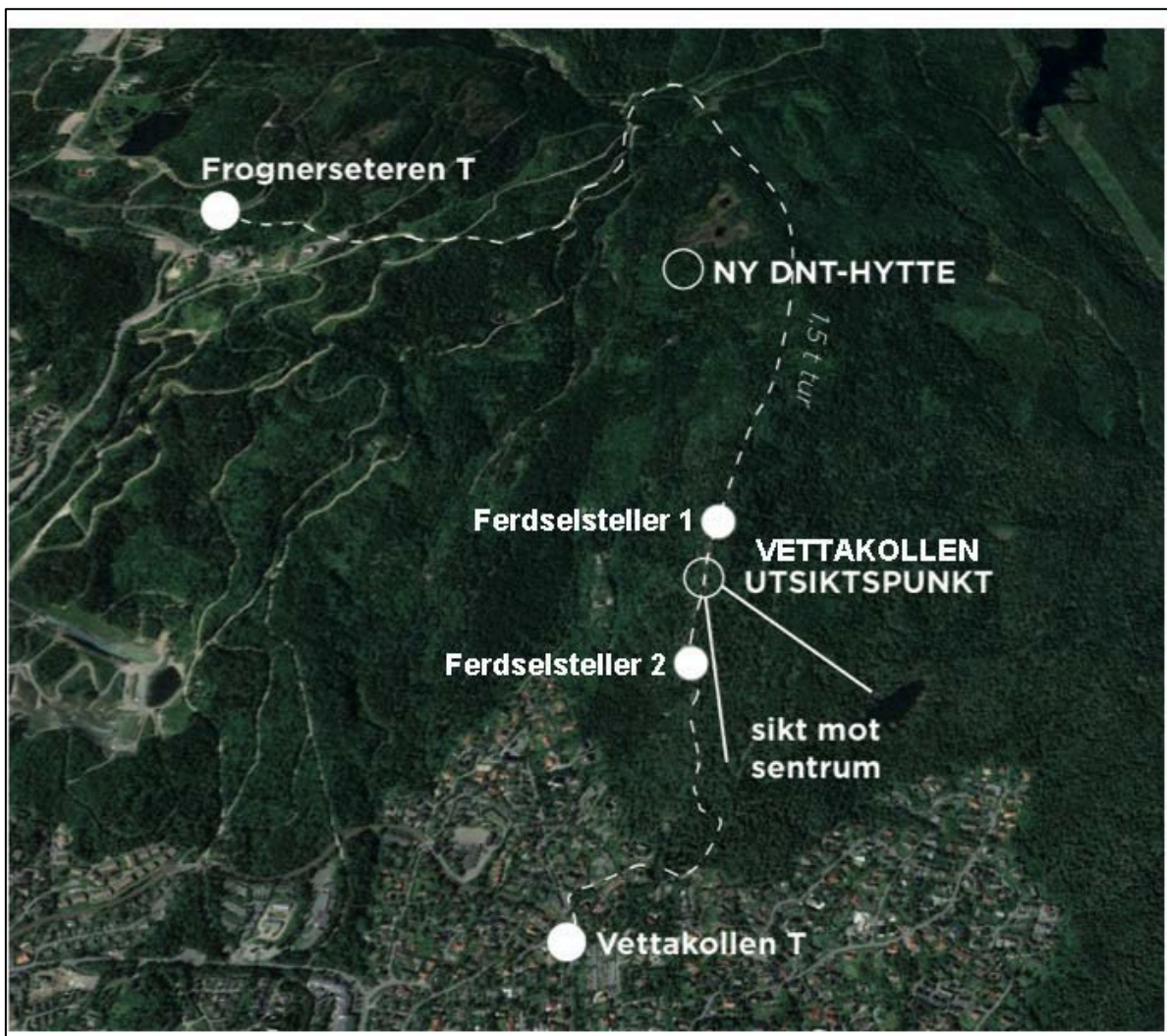

Figur 1. Oslomarkas ulike områder

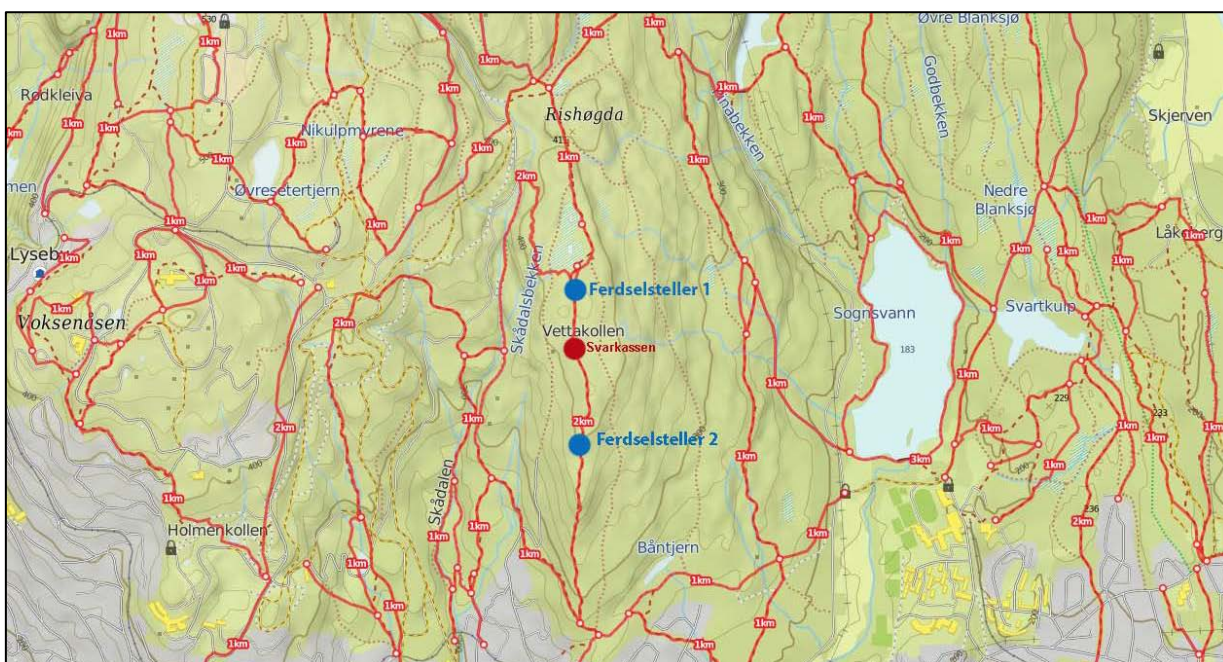
Oslomarka består av 11 skogområder rundt Oslo (figur 1). Det er Kjekstadmarka, Vardåsmarka, Vestmarka, Krokskogen, Bærumsmarka, Nordmarka, Lillomarka, Romeriksåsene, Gjelleråsmarka, Østmarka og Sørmarka. Nordmarka, med spesielt Holmenkollen, Frognersetra og Sognsvann som utgangspunkt, er den mest brukte delen av Oslomarka.

Vettakollen utsiktspunkt (419 m.o.h.) er et attraktivt og populært trenings- og turmål med panoramautsikt over hele byen og fjorden. Vettakollen ligger i gangavstand fra flere boligområder og ligger på stien mellom T-banestasjonene Vettakollen (1,2 km), Frognerseteren (3,8 km) og Sognsvann (2,6 km) (figur 2 og 3). Vettakollen markedsføres også på Visit Oslo sine nettsider og har trolig opplevd en vekst av besøk fra utenlandske turister de siste årene.

Det etablerte stisystemet, den gode utsikten og nærheten til storbyen og T-banestasjonene gjør Vettakollen til en god kandidat til ordningen nasjonale turiststier. For å kunne søke om å bli autorisert som nasjonal turiststi må en ha kunnskap om bruken av stien og de som bruker den. En status som nasjonal turiststi vil medføre økt oppmerksomhet og markedsføring av stien, noe som vil gi økt bruk og slitasje av stien. Økt bruk og nye brukergrupper på stien vil kunne endre brukernes opplevelser, men også tvinge fram ulike tilretteleggingstiltak for å ta vare på stien og brukeropplevelsene. Hvordan brukerne oppfatter disse mulige tilretteleggingstiltak er derfor viktig å kartlegge for å si noe om mulige konsekvenser av en nasjonal turiststi over Vettakollen.

Figur 2. Luftfoto over stien, plassering av ferdselstellere og bebyggelse. Kart: Stiftelsen Varde.

Figur 3. Stisystemet rundt Vettakollen. Plassering av svarkassen og ferdselstellerne markert. Kartkilde: www.ut.no.

Målet med undersøkelsen

Målet med undersøkelsen var å skaffe innsikt i bruken av turstien og om brukerne av turstien. Videre se hvordan brukergruppene stiller seg til ulike forvaltningstiltak, og dermed om det er grunnlag for en nasjonal turiststi fra Frognerseteren over Vettakollen.

Nasjonale turiststier

Nasjonale turiststier en ordning i regi av Miljødirektoratet (2018), og skal beskytte naturverdier og opplevelseskvalitetene til turmål med mye besøk. Målet med nasjonale turiststier er å tilgjengeliggjøre et utvalg turruter og turmål med høy opplevelseskvalitet til lokale og tilreisende turister – og der man samtidig ivaretar hensyn til bærekraft og naturmiljø og fremmer lokal verdiskaping. For å bli autorisert som nasjonal turiststi, må turstiene oppfylle nær 40 kriterier fastsatt av Miljødirektoratet. Stiftelsen Varde (u.å) vurderte at Marka rundt Oslo er unik i verdenssammenheng, men at det også er mange Osloboere som ikke benytter seg av den bynære naturen. Samtidig er det trolig få turister som går en lengre tur i marka i dag. Med en egen Nasjonal turiststi i Oslo vil denne kunne markedsføres og trekkes fram som inngangsporten til de mange opplevelsene marka tilbyr – enten man er tilreisende eller fastboende. En form for tilrettelegging av en spektakulær, attraktiv ”signatursti” vil kunne være med på å tilgjengeliggjøre marka som turmål og få flere ut. En turiststi med høy naturkvalitet og tilrettelegging og god skilting vil kunne rekruttere flere nye, lokale brukergrupper på tur i marka, og dermed kunne ha en helsegevinst for Oslos innbyggere. I tillegg vil det kunne være et bidrag i arbeidet med å trekke flere turister til Oslo og skape vekst og verdiskaping i reiselivsnæringen.

2 Metode

Tre former for datainnsamling ble foretatt:

- 1) En svarkasseundersøkelse på Vettakollen.
- 2) Utplasseringer av to ferdselstellere på stien til Vettakollen
- 3) Kvalitative intervju med besøkende til Vettakollen

I forberedelsen av undersøkelsen på Vettakollen ble NINAs metode ved brukerundersøkelser i norske nasjonale parker (Selvaag et al. 2018, Vistad et al. 2014, Vorkinn & Andersen 2010) og svarskjema der brukt som en mal. I tillegg har Miljødirektoratets veiledningshefte "Brukerundersøkelser som verktøy for forvaltning av verneområder" (Vorkinn, Boe, & Larsen 2018) gitt gode innspill for gjennomføring av denne studien. I forkant av undersøkelsen gjennomførte Statens Naturoppsyn (SNO) en befaring og utarbeidet en rapport (Holen & Braaten 2018) om stiens beskaffenhet og hvor man burde tilrettelegge spesielt ved en mulig økning i antall besøkende.

2.1. Svarkasseundersøkelsen

2.1.1. Datainnsamling svarkasser

Brukerundersøkelsen på Vettakollen baserer seg primært på en kvantitativ spørreundersøkelsen (kasseundersøkelse). Kasseundersøkelsen er en velutprøvd metodikk som brukes i en rekke brukerundersøkelser i norske nasjonalparker og andre verneområder (Selvaag 2017, Wold & Selvaag 2017). En svarkasse, lånt fra NINA, med svarskjemaer ble plassert godt synlig på Vettakollen utsiktspunkt (figur 4).

Figur 4. Plassering av svarkasse. Foto: Konstantin Anchin

Kassen ble festet med tape og bindetau mellom to furutrær som fungerte som naturlige stolper. Plakaten på svarkassen (se vedlegg 4) ga kort informasjon om formål for undersøkelsen og oppfordret folk å fylle ut skjemaer. I selve kassen, i tillegg til skjemaer og ekstra opplysninger om undersøkelsen, fantes det penn/blyanter og en lukke hvor utfylte skjemaer skulle settes i.

I første omgang ble det plassert rundt 120 spørreskjemaer på engelsk og norsk i svarkassen. Allerede etter få dager viste det seg at forbruket av norske skjemaer var mye større enn engelske. Ettersyn av svarkassen ble utført jevnlig 2-3 ganger per uke med tømning og etterfylling av spørreskjemaer, små reparasjoner av svarkasse og etterse at skrivepenn/blyant og infoplakater var i orden. Innsamling av data i svarkassen fungerte stort sett bra med unntak av noen få dager da det ble mottatt melding om at det mangler norske skjemaer eller penn på stedet. Det ble også registrert noe hærverk som negative kommentarer på plakater samt tagging.

Det ble også identifisert 35 utfylte falske skjemaer. På disse skjemaene manglet spørsmålet om utsiktsplattformen. Det var tegn på at noen hadde lagt en papirlapp over dette spørsmålet under kopiering av et svarskjemaet. Man kan anta at noen prøvde å påvirke resultatene om bygging av en utsiktsplattform. På disse skjemaene ble svar på plattformsspørsmålet registrert som manglende.

De fleste utfylte skjemaer var levert i svarkassen. Men noen ble overlevert personlig til kontrollør mens han oppholdt seg på Vettakollen for å etterse kassen, og ett skjema ble sent til Stiftelsen Varde per post.

I perioden fra 5.07.2018 til 24.08.2018 mens svarkassen sto ute på Vettakollen ble det samlet inn 1016 skjemaer.

2.1.2. Design av spørreskjema og variabler

Spørreskjemaene ble utarbeidet på norsk og på engelsk (Vedlegg 1 og Vedlegg 2). Spørsmålene i svarskjema var plassert på begge sider av et A4-ark. For å unngå at respondentene fyller ut kun den første siden og glemmer den andre, ble det skrevet "*bla om til neste side*" nederst på den første siden av arket. Dette fungerte stort sett bra, likevel var det rundt 10-20 skjemaer som var fylt ut kun på første siden. Det er altså en svakhet med å utforme et spørreskjema på to sider.

Det var totalt 19 spørsmål i skjema. Variablene som ble brukt i svarskjema ble tilpasset fra NINAs undersøkelser (eks. Selvaag et al. 2018), men også noen egenkonstruerte for å passe forholdene på Vettakollen. I svarskjema ble det samlet informasjon om alder, bosted, når dato/tid besøket skjedde, bruksfrekvens, og hvilke transportmidler de brukte for å komme til stien. Folk ble også spurt om hva de synes om turens vanskelighetsgrad og trengsel. Det ble i tillegg kartlagt motivasjonen for å gå stien, og hvilke to ord som først dukket opp i hodet deres når de tenkte på Vettakollen. Sentralt i undersøkelsen stod meninger om stiens tilstand og mulige tilretteleggingstiltak.

Noen spørsmål var korte med flervalgsavkryssing, andre hadde graderingsskala, to spørsmål hadde en tabell med flere påstander som respondentene måtte vurdere i skala fra "veldig uenig"/"svært negativt" (1) til "veldig enig"/"svært positivt" (5). Respondentene var også oppfordret å skrive kommentarer nederst på andre siden av skjema.

2.1.3. Databehandling og analyse

Dataene fra svars skjemaer ble punchet manuelt i en Excel fil, før overførsel til statistikkprogrammet SPSS, og videre renvasking og koding av data der.

I alt ble det fylt ut 1016 svars skjema. Svarene fra 59 respondenter under 16 år ble tatt ut og ikke brukt videre i analysene. Likeledes ble de 63 respondentene som manglet bosted/postnummer ikke med i videre analyser. Vi hadde altså 894 respondenter for videre datanalyser.

Skjemaer som ble fylt ut på vegne av flere personer ble behandlet som om de ble fylt ut av én respondent. Dersom det var krysset av for begge kjønn, telte det som blank svar. Samme prinsipp gjaldt spørsmål hvor man ble bedt om å vurdere påstander på skala fra 1 til 5 (eller fra 1 til 9). Dersom det ble krysset av to tall på skalaen, ble svaret plottet som blank. I spørsmål om motivasjon for å gå til Vettakollen ble respondentene bedt om å velge et alternativ. Det visste seg at mange svarte med å krysse av for flere enn ett alternativ, derfor ble det bestemt å ta alle svarene med i statistikken. Flere enn ett alternativ var også med i statistikk i spørsmål om kilde for informasjon om Vettakollen.

Ettersom det ofte er stor variasjon i brukergrupper og at gjennomsnittet for hele utvalget da kan gi en gjennomsnittsbruker som ikke eksisterer (Shafer 1969), delte vi opp respondentene i fire ulike brukergrupper basert på geografisk bosted før videre statistiske analyser. De som sognet til bydelene Nordre og Vestre Aker bor nærmest Vettakollen, og ble en egen gruppe kalt «Lokal». Respondentene fra bydelene Ullern, St. Hanshaugen, Frogner og Sagene som ligger relativt nærme Vettakollen, skilte seg svært lite ut fra øvrige Oslobydeler på kjønn, alder, bruksmønster og syn på stien. Derfor ble disse øvrige Oslobeboere satt i en egen gruppe kalt «Annen Oslo». Øvrige respondenter med bopel annet sted i Norge enn Oslo kom i gruppa, «Norge». De med bosted i utlandet kom i en samlet gruppe kalt «Utland». Inndeling etter postnummer og bydeler fulgte Erik Bolstads oversikt på <https://www.erikbolstad.no/postnummer-koordinatar/kommune.php?kommunennummer=301>.

Spørsmålene i undersøkelsen rapporteres for hver gruppe som gjennomsnitt og standardavvik for kontinuerlige data, mens kategoriske data oppgis som svarfrekvenser. Videre ble svarene gruppene i mellom sammenlignet med enveis variansanalyse (ANOVA) med Tamhane posthoc-test for kontinuerlige variabler, mens Pearson's kji kvadrattest ble brukt for kategoriske variabler. Antall svar per spørsmål varierer fordi enkelte respondenter ikke fylte ut alle spørsmål.

Det ble også samlet en del kvalitative svar i spørreskjemaer. Disse er inndelt per gruppe. Alle disse svarene finnes i vedlegg 5. Folk ble bedt om å beskrive tur til Vettakollen med to ord. En lista over disse ordene ble importert til en nettside (<https://www.jasondavies.com/wordcloud/>) for å lage en ordsky som gir et bilde av hva folk forbinder Vettakollen med. Denne ordskyen er presentert i resultatene. I tillegg ble det også lagret en liste over kommentarer som folk skrev nederst i skjema. Kommentarene var sortert i en rekke kategorier og telt over for å lage oversikt over meningene til folk om mulige tiltak på Vettakollen. Svar per gruppe på de åpne spørsmålene finnes i vedleggene.

2.1.4. Feilkilder og begrensinger

Som en svakhet med plassering av kasse kan følgende bemerkes. Vettakollen er ofte et snusted for mange som går fra Vettakollen T-bane stasjon og tilbake. Dette innebar at respondentene svarte på spørsmål om stien og dens tilrettelegging basert på opplevelsen kun fra den stistykke de gikk og ikke fra stistykket fra Frognerseteren til Vettakollen utsiktspunkt, som har annen karakter.

Som i mange andre brukerundersøkelser i nasjonalparker i Norge ble det ikke gjennomført bortfallsstudie på Vettakollen. Dette kan regnes som en svakhet i metodikken. En bortfallsstudie lå utenfor ressursrammer for dette prosjektet.

Det er likevel en grunn til å tro at svarene i undersøkelsen representerer en omtrentlig reell sammensetning av besøkende til Vettakollen. Bortfallsstudier (Vorkinn & Andersen 2010; Wilberg 2012) viser at lokalbefolkningen fyller ut spørreskjemaer sjeldnere. Selvaag (2017) påstår at lokalbefolkningen har mindre tro på at spørreundersøkelser angår dem. I tilfellet Vettakollen et trolig situasjonen den motsatte. Inntrykket var at lokalbefolkningen var svært aktiv i å fylle ut skjemaer og gi uttrykk for sin mening fordi de nok følte at det kunne komme store inngrep i deres «bakgård» og populære fritidsområde. Disse mulige inngrepene og spesielt mulig utforming av utsiktsplattformen ble vist og omtalt av Nettavisen (Årdal 2018) og andre medier i midten av juni. Egne facebookgrupper som «Vettakolltoppen, spektakulær som den er. Si nei til kommersiell utbygging» markerte sin motstand mot prosjektet og oppstod som følge av planene og avisoppslagene. Også oppheng av plakater om å fortelle sin motstand mot tilrettelegging i svarskjema og likedan om å sende e-poster til Bymiljøetaten om at tilrettelegging ikke ønskes. Det er likevel ønskelig med bortfallsstudier i Osloområdet og på Vettakollen i fremtiden, resultatene av slike undersøkelser kunne presisere og eventuelt korrigere funnene i denne rapporten. Svarene i undersøkelsen må tolkes med mulig skjevhet i fordeling av svar mellom de ulike brukergrupper i betraktning.

Antall innsamlede skjemaer fra andre brukerundersøkelser i norske nasjonalparker. varierer fra litt over 200 skjemaer i Varangerhalvøya nasjonalpark (Vistad 2014) til godt over 5000 skjemaer på Hardangervidda nasjonalpark (Selvaag et al. 2018). Som regel var det flere svarkasser som man brukte samtidig i nasjonalparkene, mens i undersøkelsen på Vettakollen var det kun én svarkasse i bruk på selve toppen. En annen forskjell er at svarkasser i nasjonalparker sto i de fleste tilfeller i lengre perioder enn svarkassen på Vettakollen. Vi har mange svar på relativt kort tid i vår undersøkelsen.

2.2 Ferdsestellinger

Det ble utplassert to ferdsestellere på stien til Vettakollen (figur 2 og 3). Teller nummer 1 telte passeringer på stien mellom Vettakollen og Fuglemyra. Teller nummer 2 registrerte antall passeringer på stien mellom Vettakollen utsiktspunkt og Vettakollen T-bane/parkeringsplass på Planetveien. Data fra tellerne gir ikke helt nøyaktig antall besøkende fordi de registrerer passeringer kun langs stien. Noe ferdsel opp til Vettakollen kan skje i terrenget utenom stien, men vi anser dette som minimalt fordi det her er til dels bratt og uframkommelig. Tellerne for registrering av passeringer, ble installert den 4. juli. Passeringsstatistikk er tilgjengelig fra og med 5. juli for teller nr. 2 og fra 6. juli for teller nr. 1. Teller nr. 2 stoppet å virke den 21. oktober, mens teller nr. 1 registrerte passeringsdata også for november. For å samordne beregningene bruker vi tallene fra begge tellerne i perioden fra 6. juli til 20. oktober, men viser også tallene utover dette for teller 1.

Tellerne gir antall passeringer og ikke antall personer, så her må vi gjøre noen forutsetninger for å beregne antall personer:

- 1) Det er nok slik at veldig få går fra Frognersetra/Måneskinnsløypa/Fuglemyrhytta til Vettakollen og tilbake samme vei. Det vil si at de kun passerer teller nr 1 ved Fuglemyra en gang. Så vi kan anta at nesten alle som passerer Fuglemyrtelleren også er innom nedre teller (nr 2), enten på vei opp eller på vei ned.
- 2) For å komme seg fra Vettakollentoppen må man enten passere teller nr 1 eller teller nr 2.
- 3) Det betyr at nesten samtlige besøkende blir talt 2 ganger. Dermed kan vi legge sammen de to passeringstallene og dele på to for å finne totalt antall personer til Vettakollen. Dette gir da et konservativt anslag. I praksis vil det være noen få vi ikke fanger opp da noen går i gruppe gjennom telleren, eller at man går utenfor telleren.

Bevegelsessensorer ble montert på en busk og et tre langs stien på to steder hvor den var smal. Dette er for å sikre at mennesker passerer teller rett etter hverandre. Det var likevel utfordrende å finne et sånt sted på veien fra Vettakollen T-banestasjon til Vettakolltoppen siden stien der er relativt bred nesten hele veien.

Bevegelsessensorene hadde en kabel som lot oss å legge registreringstalleren på bakken skjult under steiner. Dette for å senke risiko at tellerne blir oppdaget, stjålet eller misbrukt med å "lage falske passeringer". Kamouflasjen fungerte sannsynligvis bra siden tellerne lå urørt og sikret passeringsdata i perioden fra juli til november. Sensorer var likevel synlig og det er mulig at noen turgåere så dem. Det var til og med én respondent som skrev kommentar i spørreskjema om at hun lurte på hvor mange ganger hun kommer til å bli telt av passeringstallerne.

For å sikre troverdighet av data om passeringer ble det gjennomført en grov kvalitetssjekk. Det viste seg blant annet at det ikke var registrert noen passeringer om nettene, og at data fra begge tellerne følger samme mønster. Dette er et tegn på at det ikke var forsøk på å manipulere tellerne for å lage falske passeringer.

Tellerne var av merket TRAFx og lånt fra NINA Lillehammer. Tellerne har en portativ dataavleser som kobles til passeringstaller og henter passeringstall som en fil. Fila ble lastet opp til en nettbasert service www.trafx.net som behandler data og angir all nødvendig statistikk, analyse og diagrammer samt tillater å laste ned data i ei MS Office Excel fil.

2.3 Kvalitative intervjuer

Kvalitative intervjuer med respondenter ble gjennomført som et tillegg til spørreskjema. Målet var å få et dypere innsyn i folkets meninger om nasjonal turiststi i Oslo, om opplevelser fra turen til Vettakollen og om tilrettelegging på stien.

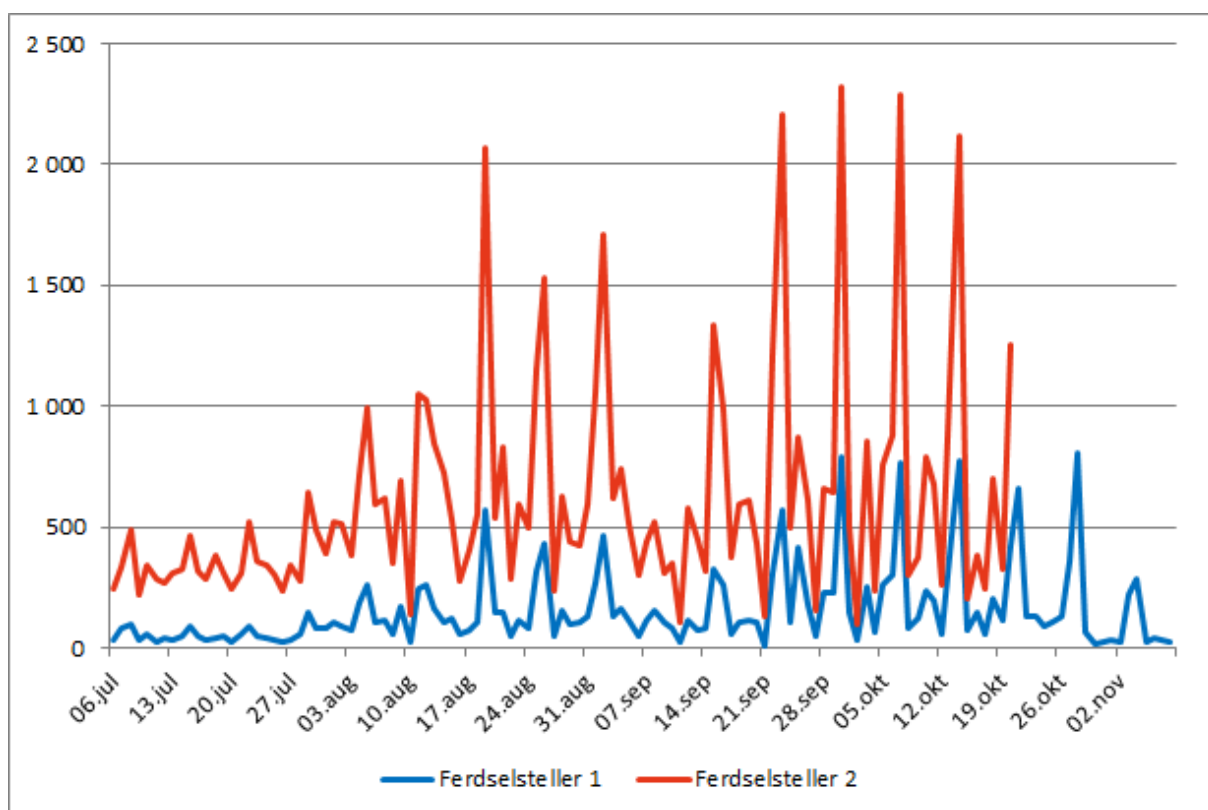
Det ble utarbeidet en intervjuguide med 22 spørsmål (vedlegg 3). Under intervjuene ble det presentert noen få bilder av tilretteleggingstiltak (vedlegg 3), og respondentene ble spurt om hva de synes om slik tilrettelegging. Intervjuene tok fra 10 til 14 minutter og ble gjennomført oppe på Vettakollen utsiktspunkt den 20. juli kl. 1300, den 31. juli kl. 1000, den 20. august kl. 1400. Intervjuene ble tatt opp. Det ble ikke registrert personopplysninger. Det ble tilstrebet å få variasjon i alder og kjønn på respondentene.

Følgene 6 respondenter ble intervjuet: nr 1 - kvinne 23 år, Annen Oslo; nr 2 -kvinne, 24 år, Annen Oslo; nr 3 - kvinne, 72 år, Lokal Oslo; nr 4 – mann, 31 år, Annen Oslo, nr 5 - mann 63 år, Annen Oslo; nr 6 - kvinne, 78 år, Lokal Oslo.

3 Resultater

3.1 Antall passeringer

Etter avlesing av ferdselstelloene visste det seg at passeringaktiviteten på stien til Vettakollen følger et regelmessig mønster (figur 5). Observasjoner i perioden fra 5. juli til 20. oktober viser at antall passeringer øker kraftig i helgedager og faller ned i ukedager. Av 15 helger var det kun i tre tilfeller (11. aug., 8. sept., 15. sept.) at antall passeringer var høyere lørdag enn på søndag. Avvik i disse ovennevnte tilfellene kan skyldes uvær på søndager.¹

Figur 5. Daglig antall passeringer på stien til og fra Vettakollen for de to ferdselstelloene

¹ Lørdag 11.08.2018: + 18,4° C (Kl. 14), svak vind fra sørvest 2,2 m/s. Maks. temp. +20 ° C midt på dagen, skyet

(<http://www.yr.no/sted/Norge/Oslo/Oslo/Oslo/almanakk.html?dato=2018-08-11>)

Søndag 12.08.2018: + 14,2° C (Kl. 14), svak vind fra nord 2,5 m/s. Maks. temp. +16,5° C (kl.19), skyet

(<http://www.yr.no/sted/Norge/Oslo/Oslo/Oslo/almanakk.html?dato=2018-08-12>)

Lørdag 8.09.2018: + 16,5° C (Kl.14), svak vind fra sør 2,7 m/s. Maks. temp. +16,5° C (kl.14) regn i morgentimene før kl.11, ellers opphold, glimt av sol rund kl. 14-17.

(<http://www.yr.no/sted/Norge/Oslo/Oslo/Oslo/almanakk.html?dato=2018-09-08>)

Søndag 9.09.2018: + 15,3° C (kl.14), lett bris fra sør-sørøst 3,9 m/s. Maks. temp. +16,2° C (kl.18). regn midt på dagen. (<http://www.yr.no/sted/Norge/Oslo/Oslo/Oslo/almanakk.html?dato=2018-09-09>)

Lørdag 15.09.2018: + 16,7° C (kl.14). lett bris fra vest 4,4 m/s, Mask temp. +17,5° C (kl.15). lett skyet, sol.

(<http://www.yr.no/sted/Norge/Oslo/Oslo/Oslo/almanakk.html?dato=2018-09-15>)

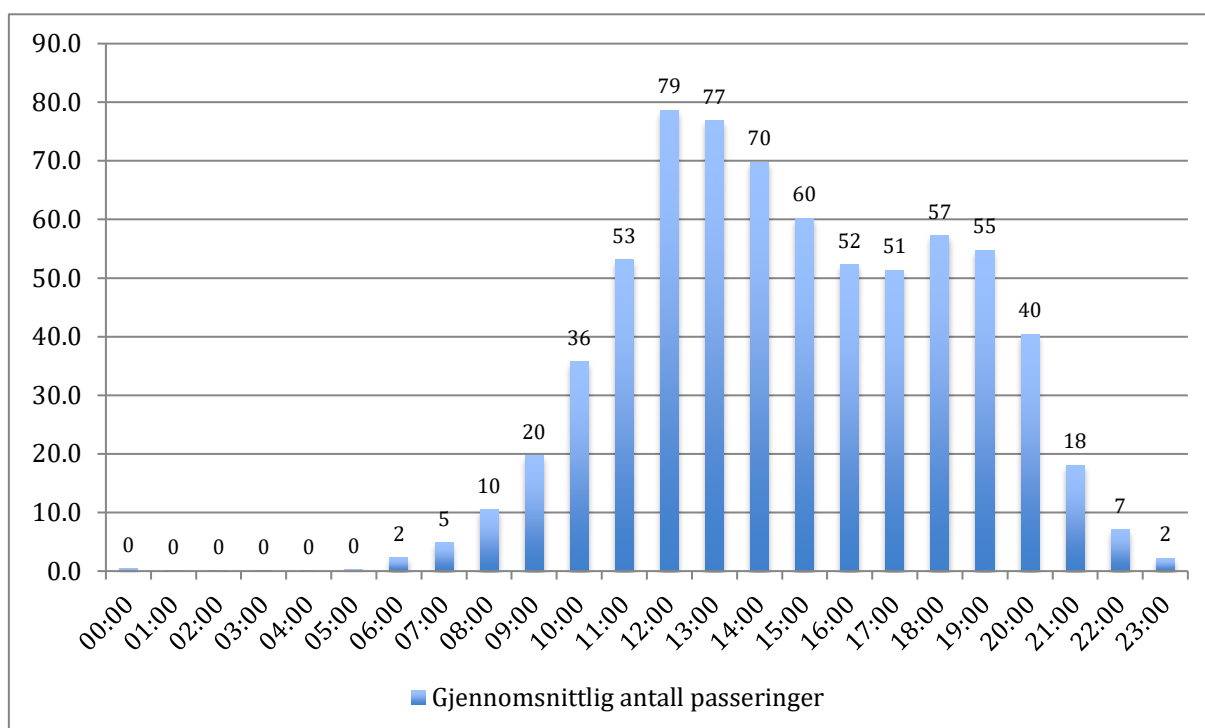
Søndag 16.09.2018: + 12,7° C (kl.14). lett bris fra sørvest 5 m/s. Maks temp. +12, ° C 7 (kl.14), regn på kvelden. (<http://www.yr.no/sted/Norge/Oslo/Oslo/Oslo/almanakk.html?dato=2018-09-16>)

Det er også tydelig forskjell i antall passeringer mellom perioden fra 6. juli til 2. august og perioden etter 2. august (figur 5). Forskjellen kan forklares med at ukene 28, 29 og 30 (8 – 28 juli) er i fellesferien og mange av Oslos innbyggere forlater byen.

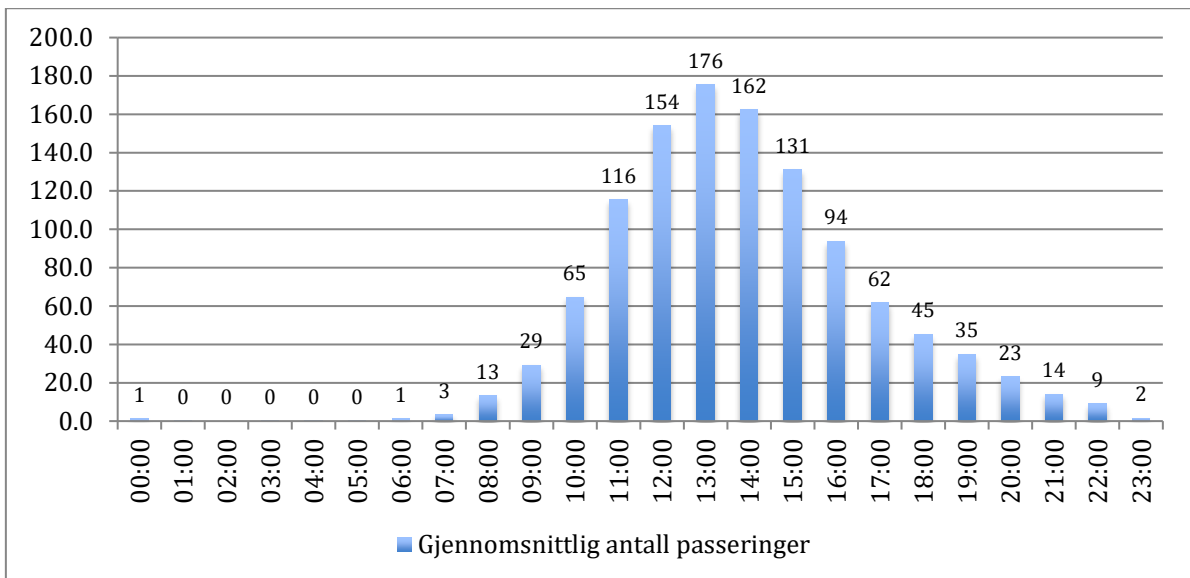
Fra og med 6. juli til og med 20. oktober 2018 har ferdselsteller 1 (på strekning fra Fuglemyra til Vettakollen) registrert 16 684 passeringer. I samme perioden har ferdselsteller 2 (på strekning fra Vettakollen T-bane til Vettakollen toppen) registrert 66 772 passeringer. Dette gir i sum 83 456 passeringer, og gitt at hver person telles 2 ganger gir dette drøye 41,000 personbesøk.

Ferdselsteller 2 sluttet å virke den 21. oktober, men ferdselstilleren 1 fortsatte å telle passeringer til 8. november. Ut i fra passeringstall fra ferdselsteller 1 kan man konkludere med at i oktober var aktiviteten på Vettakollen like høy som i august og september. En rekord i antall passeringer ble oppnådd søndag den 30. september, da summen av passeringer på to ferdselstillerne i løpet av et døgn utgjorde 3 116, tilsvarende ca 1550 personbesøk.

Ser man på et gjennomsnittlig passeringstall i løpet av døgn (figur 6 og 7) finner man ut at det er også forskjell mellom ukedager og helger. Det er to aktivitetstopper i ukedager – fra kl. 12 til kl. 14 og fra kl. 1800 til 2000 (figur 6). Mens i helger er det kun én passeringstopp fra kl. 1100 til kl. 1600 (figur 7). Gjennomsnittlig antall passeringer per døgn er 540 (270 personer) i ukedager og 1 337 (670 personer) på helgedager.

Figur 6. Gjennomsnittlig antall passeringer i løpet av døgn i ukedager, sammenslått for begge tellerne i perioden 6.7-20.10.

Figur 7. Gjennomsnittlig antall passeringer i løpet av døgnet i helger, sammenslått for begge tellerne i perioden 6.7-20.10.

3.2 Beskrivelse av respondentgruppene

Av de som fylte ut spørreskjema og ble med videre for dataanalyse var gruppen «lokal» (beboere i Vestre og Nordre Aker bydeler) størst med 429 respondenter (tabell 1), tett fulgt av gruppen «Annen Oslo» som er øvrige med bosted i Oslo. Øvrige bosatt i Norge («Norge») og utlandsbosatte («Utland») utgjorde betydelig færre av respondentene.

Tabell 1. Kjønnfordeling og gjennomsnittsalder i de ulike brukergruppene

Gruppe	Lokal (1)	Annen Oslo (2)	Norge (3)	Utland (4)	Total	Statistikktest	Post hoc -test
^a Alder i år (st.avvik)	45,6 (15,5)	35,5 (11,9)	39,7 (15,3)	32,3 (13,6)	40,3 (15,1)	F=39,5; p<0.001	1>2; 1,3>4.
Kvinneandel	57%	68%	45%	67%	61%	$\chi^2=14,7$; p<0.01	
Antall	429	306	60	99	894		
Andel av utvalget	48,0%	34,2%	6,7%	11,1%	100%		

Merknad. ^aEnveis variansanalyse (ANOVA) med Tamhane post hoc test for ulik varians.

Undersøkelsen viser at 11% av respondentene hadde bosted i et annet land enn Norge. Her var 22 ulike land representert² med USA som størst med 20 stk. Andel utlandsbosatte er det samme både for alle som besvarte spørsmål om bosted (n=1003) og for utvalget av respondenter eldre enn 16 år og som spesifisert norsk postnummer (n =894).

² Blant utenlandske gjester er USAs borgere som er mest representert med 20 respondenter. Tyskere er på andreplass med 17 respondenter, nederlendere er på tredjeplass (11 respondenter). Gjester fra Frankrike, Storbritannia og Tsjekkia er representert med sju respondenter fra hver land. Disse nasjonaliteter deler fjerdeplass. Med fem respondenter fra Sverige og Finland er disse to nasjonalitetene på femteplass.

Respondentenes alder spente seg fra 4 til 85 år ifølge spørreskjema. Respondenter under 16 år ble som sagt tidligere tatt ut før videre databehandling.

Det var forskjeller mellom gruppene på alder og kjønnsfordeling (tabell 1). Kvinner utgjør totalt 61 % av respondentene, og hele 2/3 er kvinner i gruppene Annen Oslo og Utland. Norsk-ikke Oslo gruppa er den eneste som domineres av menn med 55%. Gjennomsnittsalder for alle fire grupper lå på 40,3 år, og de lokale (45,6 år) og norsk-ikke Oslo (39,7) er signifikant eldre de utenlandske som har lavest gjennomsnittsalder med 32 år.

3.3 Kilder til informasjon om Vettakollen

Informasjon om Vettakollen hadde respondentene fått fra ulike kilder (tabell 2). I alle fire gruppene av respondenter var svar «Fra venner/foreldre/bekjenter» hyppigst nevnt (65,7% i gjennomsnittet for alle grupper). Det var likevel noen forskjeller mellom gruppene (tabell 2). Svaret «Annet» var nest mest vanlig (27,7%). Mange som krysset av for dette svaret, presiserte i kommentar at de kjenner stedet fra barndommen av eller at de er lokal bosatt og at de vokste opp i område. For utenlandske turister er også internett en viktig kilde for informasjon om utsiktspunktet på toppen. Over 26 % av utlendingene svarte at de fikk vite om Vettakollen på ulike nettsider. Følgende nettsider ble omtalt: www.outtt.no, www.dnt.no, www.tripadvisor.com, www.visitoslo.no, www.mtbmap.no og noen andre. Ellers ble også turistinformasjon og ulike apper for mobiltelefoner brukt i av utenlandske gjester i større grad enn andre grupper. Det var veldig få som svarte at de fant informasjon om Vettakollen i brosjyrer eller fikk opplysninger om toppen fra guider.

Tabell 2. Kilder til informasjon om Vettakollen, vist i prosent for de ulike brukergruppene

Gruppe	Turist-informasjon	Brosjyrer	Mobil app	Turist-guide	Venner/foreldre	Sosiale medier	Nettside	Annet
Lokal	0,5%	0,0%	1,2%	0,0%	61,7%	1,7%	2,4%	38,8%
Annen Oslo	1,3%	0,3%	1,7%	1,0%	74,6%	6,6%	6,3%	18,2%
Norge	0,0%	0,0%	1,7%	1,7%	69,5%	3,4%	15,3%	16,9%
Utland	9,2%	1,0%	9,2%	1,0%	53,1%	4,1%	26,5%	16,3%
Total	1,7%	0,2%	2,3%	0,6%	65,7%	3,7%	7,2%	27,7%
Kjikkvadrattest (χ^2 ; p)	38,0; p<0.001	i.s.	24,0; p<0.001	i.s.	20,9; p<0.001	12,1; p<0,01	75.3; p<0,001	49,3; p<0.001

Merknad: i.s. = ikke signifikant forskjell mellom gruppene.

3.4 Transportmidler og turmønster

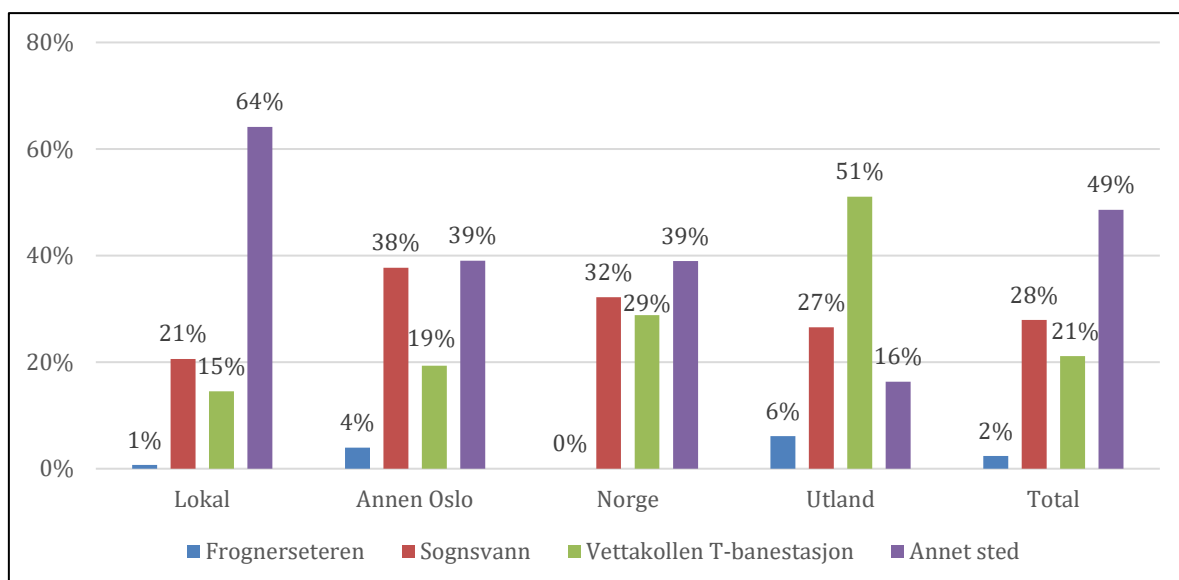
Det visste seg at blant dem som går stien til Vettakollen er det mange innbyggere som bor i nærheten. Derfor er det ikke overraskende at over 40 % av respondenter (i gjennomsnittet) svarte at de ikke brukte noen transportmiddel, men gikk til fots eller løp (tabell 3). Det var 28,4 % av respondenter som svarte at de brukte kollektivtransport. Nesten 24 % brukte personbil og 7,6 % benyttet seg av sykkel (tabell 3). Det er synlig variasjoner mellom gruppene. Lokale foretrekker å gå til fots / løpe (63,6 %). Hos utenlandske besøkende er andel av dem som brukte kollektivtransport høyst (57,3 %).

Tabell 3. Bruk av transportmiddel på vei til Vettakollen-stien per gruppe, og kjikvadrattest

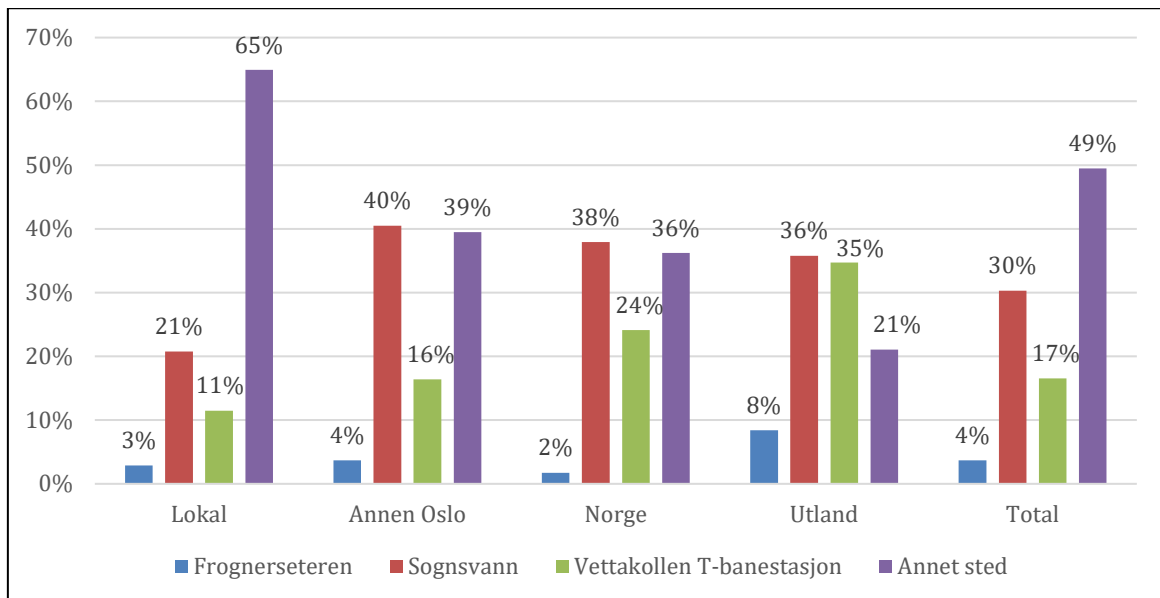
	Reiste kollektivt	Sykkel	Gikk til fots / løp	Bil	Annet
Lokal	9,0%	5,9%	63,6%	21,5%	2,4%
Annen Oslo	45,8%	12,7%	14,4%	28,4%	0,3%
Norge	30,5%	3,4%	32,2%	33,9%	0,0%
Utland	57,3%	1,0%	29,2%	13,5%	1,0%
Total	28,4%	7,6%	40,7%	23,9%	1,4%
Kjikvadrattest (χ^2 ; p)	163,3; p<0.001	20,7; p<0,001	186,7; p<0.001	13,7; p<0,01	i.s.

Merknad: i.s. = ikke signifikant forskjell mellom gruppene.

I undersøkelsen ble det kartlagt hvilket steder det er mest vanlig å starte turen til Vettakollen og hvor folk pleier å avslutte turen (figur 8 og figur 9). Det var minst vanlig å starte eller avslutte turen på Frognerseieren (henholdsvis 2 % og 4 %). Rundt 30 % startet og avsluttet turen på Sognsvann. Litt færre (21 % og 17 %) starter og avslutter turen på Vettakollen T-banestasjon. Mens nesten halvparten svarte at de starter og avslutter turen et annet sted, som for svært mange er der de bor.

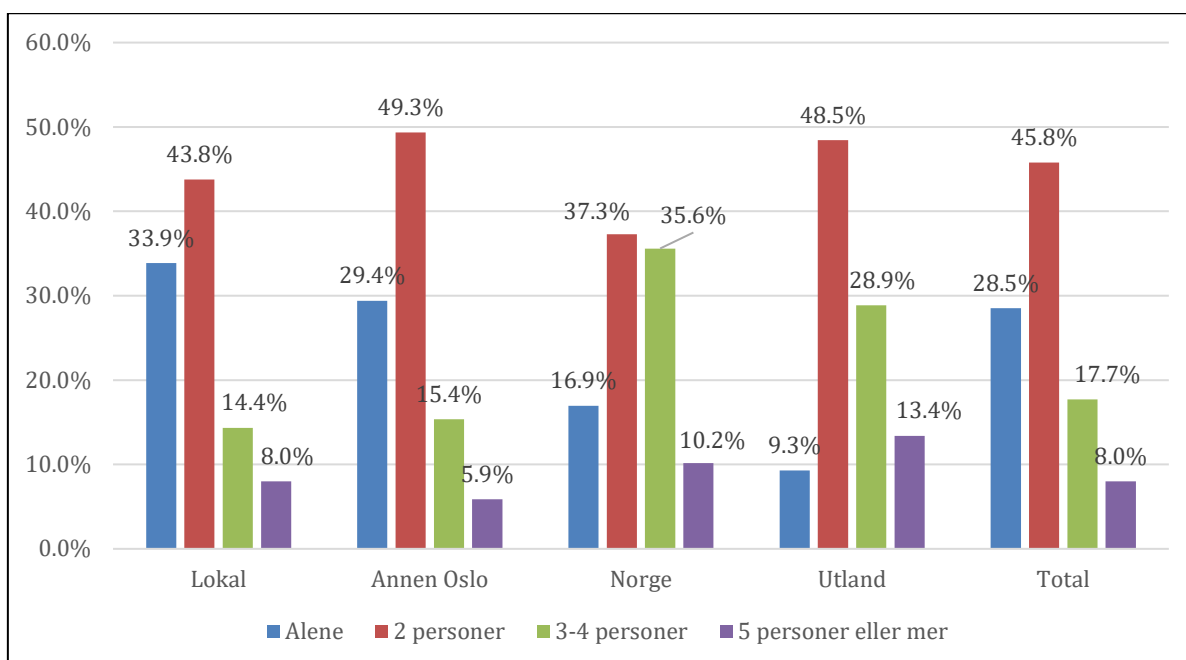
Figur 8. Startpunkt for turen til Vettakollen. (Kjikvadrattest: $\chi^2=136,1$. df=9; p<0.001)

Figur 9. Avslutningspunkt etter besøk til Vettakollen. (Kjikkvadrattest: $\chi^2=103,4$, $df=9$; $p<0.001$)

Andel svar «Annet sted» er spesielt stor hos gruppen Lokal (over 60 %). Kommentarfeltet for disse spørsmålene viste at mange respondenter svarte "hjem" som start- og avslutningspunkt for turen. Blant andre svar omtaltes følgende områder ofte: Gaustad, Rikshospitalet, parkeringsplass på Planetveien, Melkeveien, Ris, Kringsjø, Midtstuen, Slemdal, Gulleråsen, Skådalen, Sogn, Solvang, Blindern og Gråkammen. I utlandsgruppa foregår en spesielt stor del av startene og avslutningene på T-banestasjonene Vettakollen eller Sognsvann.

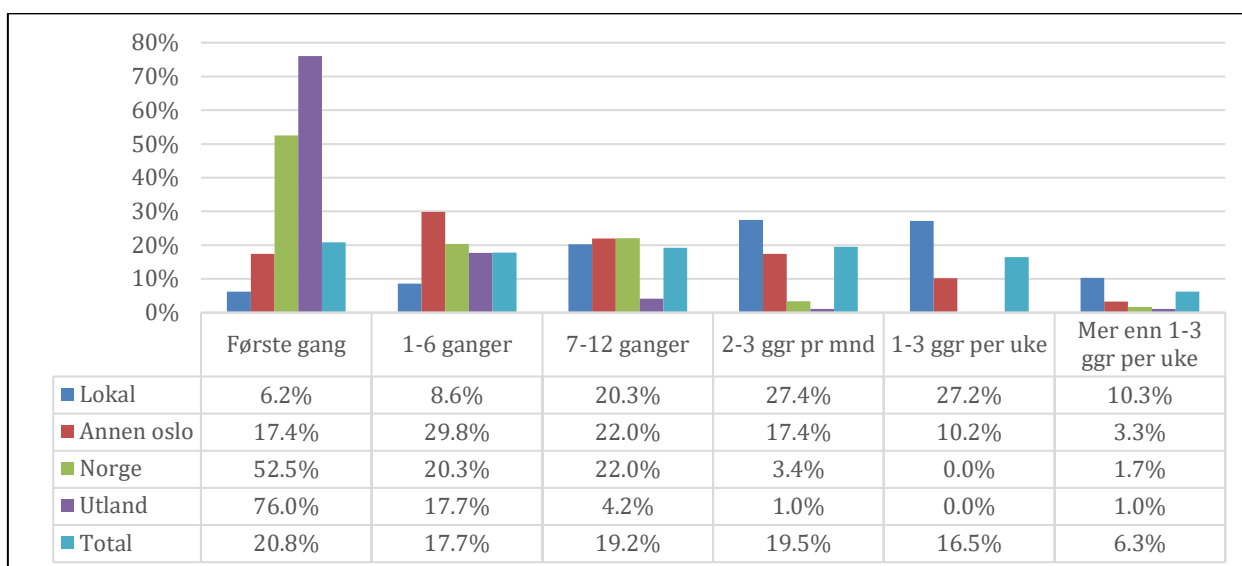
Respondentene ble spurt om de går til Vettakollen alene eller om de har flere personer med seg på turen (figur 10). Totalt sett går nesten halvparten to og to. Rundt 28 % svarte at de går på tur til Vettakollen alene. I grupper som består av 3-4 personer går 17,7 % av respondenter og i grupper med 5 eller flere personer går 8 %. Det er de lokale som går mest alene (33,9 %). Svarprosent for tur til Vettakollen i større grupper (5 personer eller mer) er høyst hos gruppen «Utland».

Figur 10. Andel av størrelsesgrupper i turfølget, per bostedsgruppe. (Kjikkvadrattest: $\chi^2=48,8$. $df=9$; $p<0.001$)

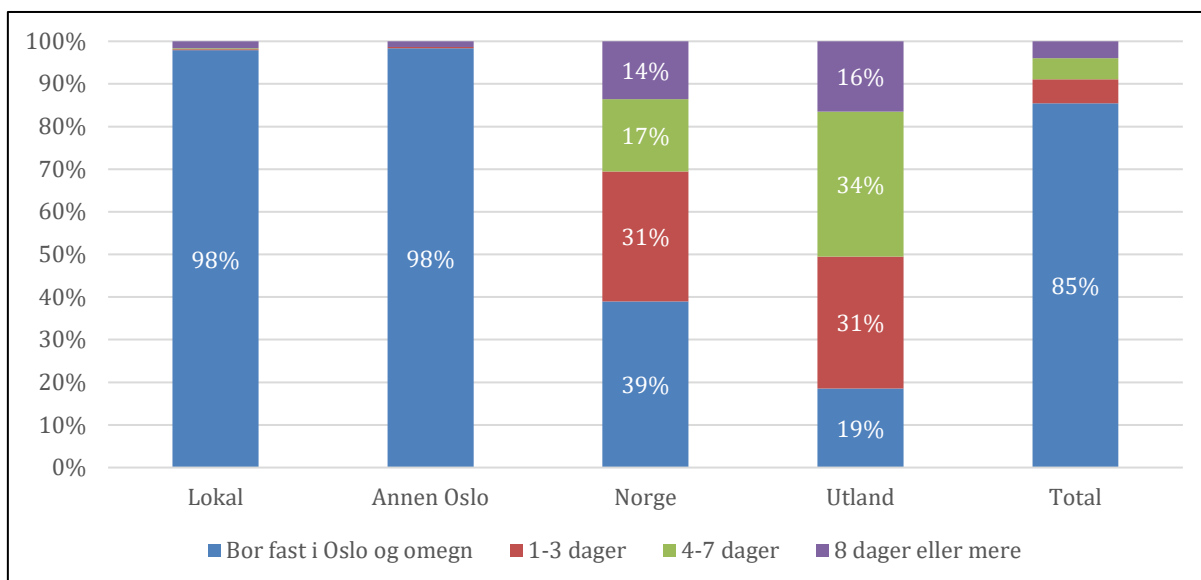
Det er relativt jevn spredning blant respondentene (sett på totalt gjennomsnittet) hvor ofte de er på Vettakollen (figur 11). Omtrent 21 % svarte at det var første gang de var her. Hele 76 % av utlendingene, og drøye halvparten av Norge-gruppa svarte at det var første gang de var på toppen.

En stor andel av respondenter svarte at de besøker Vettakollen regelmessig fra 2 til 3 ganger per måned (19,5%) til 1-3 ganger per uke (16,5%). Mesteparten av disse svarene kom fra gruppene Lokal og Annen Oslo som har en høy bruksfrekvens.

Figur 11. Besøksfrekvens blant respondenter (Kjikkvadrattest: $\chi^2=394,3$. $df=15$; $p<0.001$)

Det var også interessant å se på hvor mye tid de tilreisende til Oslo som besøkte Vettakollen, tilbringer i Oslo. Fordelingen av svarene er presentert i figur 12. Det var 39 % av respondenter i gruppen Utland som svarte at de tilbringer i Oslo fra 1 til 3 dager. Fra 4 til 7 dager i Oslo tilbringer 34 %. Resterende 26 % oppholder seg i hovedstaden i 8 eller flere dager. Merk at 19 % av respondentene i gruppa Utland svarte at de bor fast i Oslo og omegn. Det kan hende at det var noen utenlandske studenter eller arbeidstagere som krysset av for et annet land enn Norge som bosted, men på dette spørsmålet svarte at de bor i Oslo.

Figur 12. Lengde av oppholdet i Oslo blant gruppene (Kjikkvadrattest: $\chi^2=570,9$. $df=9$; $p<0.001$)

3.5 Motivasjon for å bruke stien

Ett av målene i undersøkelsen var å få vite motivasjonen hos folk for å gå stien til Vettakollen. Respondentene ble bedt om å velge den primære grunnen til å besøke toppen ved å krysse av ett alternativ. Mange respondenter fulgte ikke med anmodning og krysset av for flere svar. Det ble bestemt å ta alle svarende inn i statistikk, derfor er summen av prosentene per svar i tabell 4 større enn 100 %.

Det visste seg at for tre grupper av respondenter («Annen Oslo», «Norge» og «Utland») var «å være ute i natur» den viktigste grunnen til å gå til Vettakollen. For gruppen Lokal er «trening / mosjon» den viktigste. Samme grunnen er nest største for gruppene «Annen Oslo» og «Norge». For gruppen «Utland» er utsikten den nest viktigste grunn.

Utsikten ble rangert på tredje plass av respondenter i gruppene «Lokal», «Annen Oslo» og «Norge». I gruppen «Utland» havnet «mosjon/trening» på tredje plass.

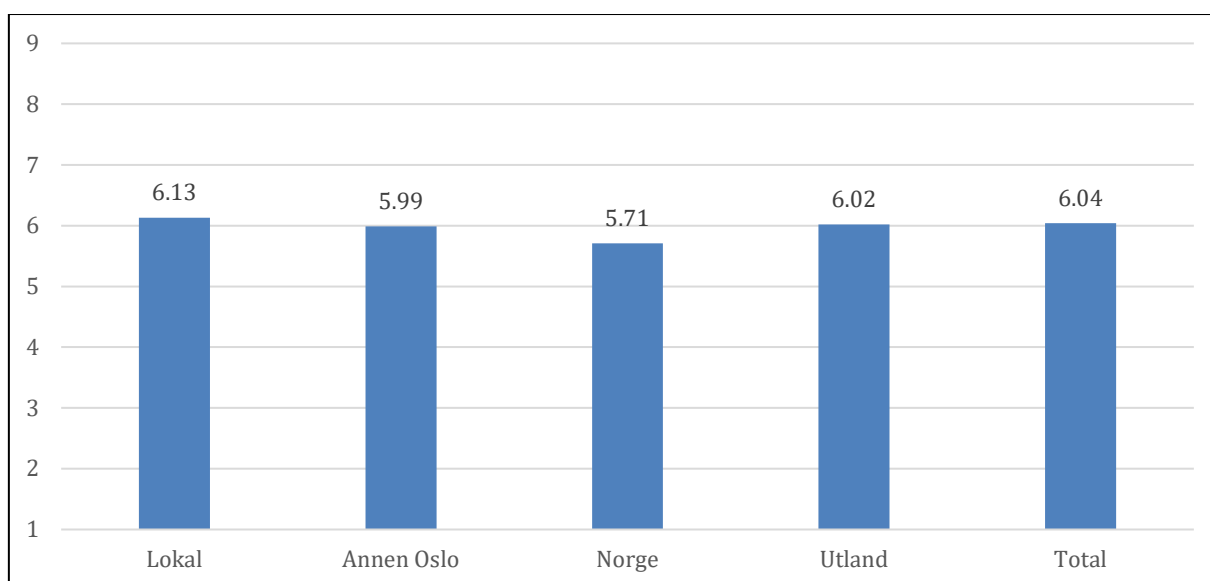
Tabell 41. Motivasjon til å gå tur opp til Vettakollen per brukergruppe

	Være ute i natur	Nyte fin utsikt	Sosial samvær	Redusere stress	Trening/mosjon	Holde oppe friluftstradisjoner	Annet
Lokal	47,0%	27,1%	9,0%	10,0%	56,8%	7,6%	5,2%
Annen Oslo	56,9%	35,5%	21,4%	15,1%	48,2%	7,4%	8,4%
Norge	49,1%	31,6%	21,1%	7,0%	40,4%	7,0%	5,3%
Utland	61,1%	56,8%	11,6%	5,3%	28,4%	9,5%	5,3%
Total	52,1%	33,5%	14,3%	11,0%	49,7%	7,7%	6,3%
Kjikkvadrat-test (χ^2 ; p)	10,2; p<0,05	31,6; p<0,001	24,5; p<0,001	9,6; p<0,05	27,9; p<0,001	i.s.	i.s.

Merknad: i.s. = ikke signifikant forskjell mellom gruppene.

3.6 Vanskelighetsgrad og trengsel på stien

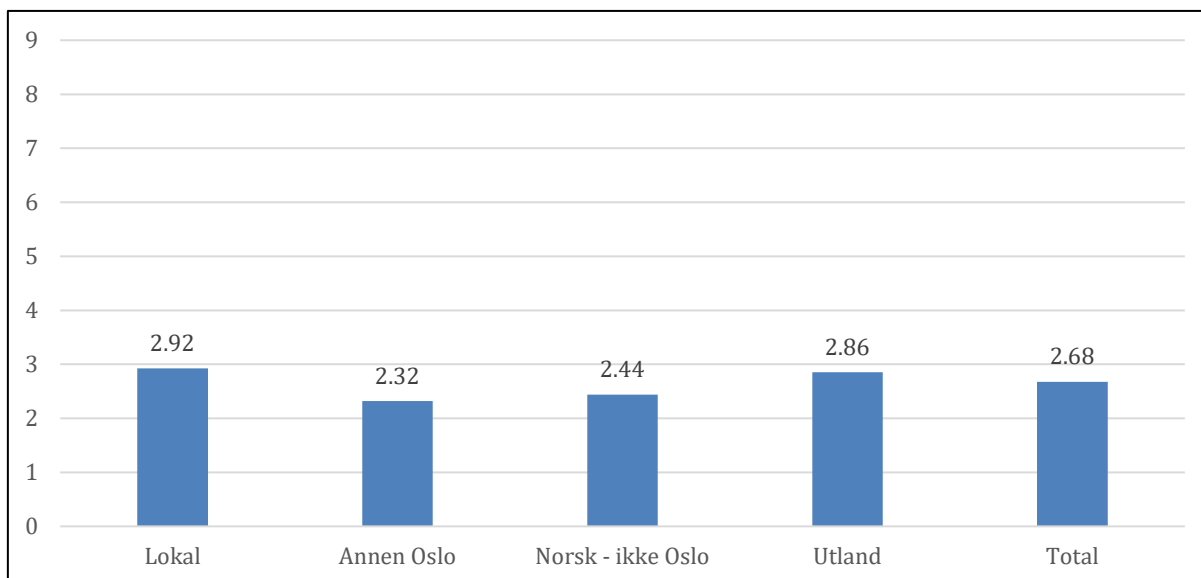
Svarene fra respondenter viser at stien til Vettakollen for en stor andel av besøkende har passe vanskelighetsgrad (figur 13). På skala fra 1 (veldig utfordrende) til 9 (veldig lett) ligger gjennomsnittet på 6,04 som kunne karakteriseres som «heller lett». Det var ingen statistisk forskjell mellom de fire gruppene her.

Figur 13. Vanskelighetsgrad av stien til Vettakollen vurdert av gruppene. Skala 1-9 merket med endepunkt 1= veldig utfordrende, 9= veldig lett.

En kvantitativ vurdering av vanskelighetsgraden på stien bør også suppleres med kvalitative kommentarer som respondentene har skrevet på skjemaer. Det var ofte snakk om at stien brukes som treningsarena og mange har understreket at de liker at man er nødt til å bruke musklene for å gå stien. Mange sa at strekningen fra Vettakollen T-bane opp til toppen ikke bør tilrettelegges nettopp fordi folk ikke ønsket at det skulle bli enda lettere å gå oppover. Det betyr altså at fysisk utfordring på stien til Vettakollen ikke oppleves som et problem, blant de som bruker stien i dag.

Respondentene ble bedt å vurdere trengsel på skala fra "(1) Ikke for mye folk i det hele tatt" til "(9) Alt for mye folk" (figur 14). Gjennomsnittspoeng for alle respondenter i grupper er 2,68, det vil si at svært få personer opplever trengsel. Det er imidlertid noe forskjell mellom gruppene her (ANOVA. $F= 5,7$; $p<0,01$), hvor Lokal opplever mer trengsel enn Annen Oslo.

Figur 14. Opplevelse av trengsel på stien til Vettakollen. (Skala fra "(1) Ikke for mye folk i det hele tatt" til "(9) Alt for mye folk").

Det må bemerkes at i kommentarfelter skrev noen likevel at de ikke ønsker ytterligere markedsføring av stien eller noen som helst form for tilrettelegging fordi de er redd for at det kommer enda flere folk og at "den skjulte perlen" blir utsatt for masseturisme. Noen få skrev at det er spesielt mange som kommer opp til Vettakollen i helger, men ellers er det fortsatt ingen problem med trengsel.

3.7 Vurdering av stiens tilstand og attraksjonskraft

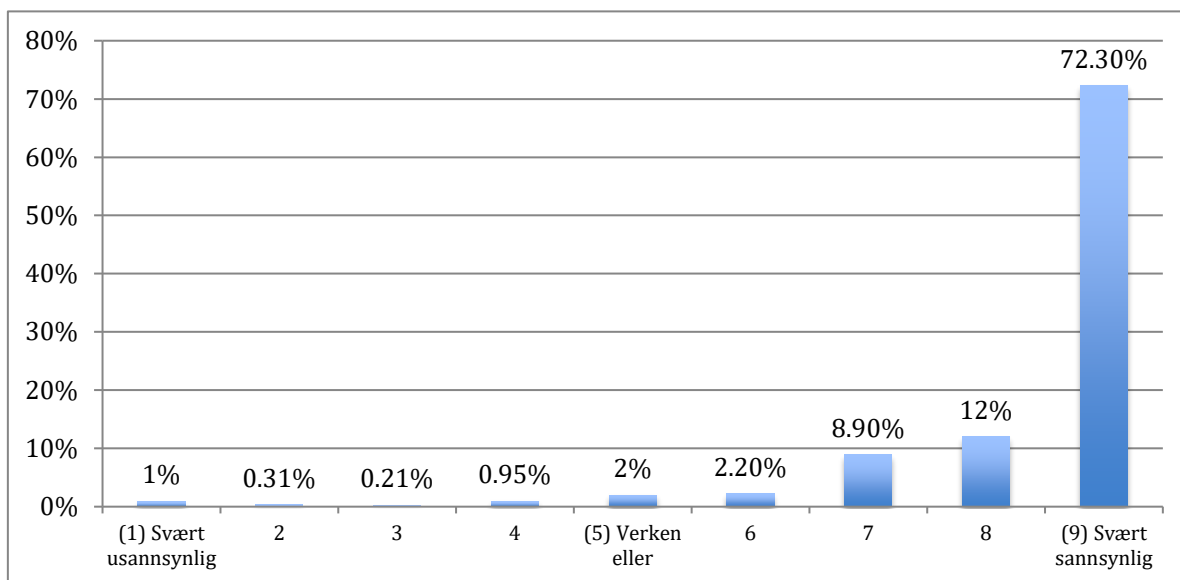
En viktig del av undersøkelsen var å få informasjon om hva folk synes om nåværende tilstand på stien og på Vettakollen. Respondentene derfor ble bedt om å vurdere en rekke påstander på en skala fra "(1) veldig uenig" til "(5) veldig enig" (tabell 5). Generelt kan man si at gruppene var godt fornøyd med stien. Det var (små) signifikante forskjeller mellom gruppene på alle spørsmål, med post hoc-testen ga for flere spørsmål ikke noe utslag på mellom hvilke grupper. Verdt å merke seg er at de som ikke er fra Oslo (Norge, utland) skårer relativt lavt på at stien var godt merket og vedlikeholdt. De lokale var mindre enige om at stien og Vettakollen er en god turistattraksjon enn Utlandsgruppa.

Tabell 5. Vurdering av stiens tilstand og attraksjonskraft, per gruppe. Gjennomsnittsverdier (standardavvik)

Påstand	Total	Lokal (1)	Annen Oslo (2)	Norge (3)	Utland (4)	F ^a	P (sig.)	Posthoc
Stien er autentisk	4,08(0,97)	4,13(0,98)	4,01 (0,93)	3,83(1,02)	4,20(0,97)	2,48	0,06	i.s.
Stien er godt vedlikeholdt og merket	4,09(1,05)	4,17(0,97)	4,11 (1,05)	3,84(1,22)	3,81(1,24)	4,22	0,01	i.s.
Utsikten fra kollen var unik	4,70(0,65)	4,78(0,58)	4,62 (0,68)	4,45(0,89)	4,70(0,60)	6,45	0,00	1>2,3
Det er verdt å bruke tid og krefter å gå den stien	4,83(0,56)	4,87(0,50)	4,85 (0,44)	4,71 (0,85)	4,70(0,87)	3,30	0,02	i.s
Stien og Vettakollen er en god turistattraksjon	4,34(1,03)	4,24(1,19)	4,39 (0,88)	4,36(0,96)	4,62(0,71)	3,87	0,01	1<4
Jeg er generelt fornøyd med turen hit. Alle mine forventninger ble oppfylt.	4,73(0,58)	4,76(0,57)	4,73 (0,52)	4,52(0,85)	4,67(0,63)	3,18	0,02	i.s.
<i>Antall (N)</i>	839-858	406-414	287-295	54-56	92-93			

Merknad.. ^aEnveis variansanalyse (ANOVA) med Tamhame post hoc test for ulik varians. Skala fra "(1) veldig uenig" til "(5) veldig enig". I.s.= ikke signifikant

Respondentene ble også bedt om svare på spørsmål om de ville anbefale andre å dra til Vettakollen på en skala fra "(1) svært usannsynlig" til "(9) svært sannsynlig". Det var ingen forskjeller mellom gruppene på dette spørsmålet, så vi presenterer en samlet svarfordeling for respondentene (figur 19). Det visste seg at det store flertallet (97,4%) ville anbefale andre å dra til Vettakollen. To prosent er usikre og kun 2,5 % svarte at det er usannsynlig at de anbefaler andre å gå til Vettakollen.

Figur 19. Om respondentene vil anbefale andre å gå til Vettakollen, frekvensfordeling av svar.

3.8 Meninger om tilretteleggingstiltak

Det foreslått en rekke mulige tiltak som respondentene ble bedt om å vurdere på en skala fra "svært negativt (1)" til "svært positivt (5)" (tabell 6). Generelt ser vi at de tiltakene som krevde kun lettere fysisk tilrettelegging som skilting/merking langs stien, samt informasjon om natur, kultur og historie var alle grupper nøytrale eller svakt positive påvirket av. De andre tiltakene som kan regne som litt tyngre tilrettelegging ble oppfattet som negative eller til dels nøytrale for turopplevelsen. De lokale skilte seg gjennomgående ut om mer negativt berørt av de mulige tilretteleggingstiltakene enn de andre gruppene. Toaletter og utsiktsplattform var de tiltakene som ble oppgitt å være mest negativt for turopplevelsen, og spesielt for de lokale. For utlandsgruppa var utsiktsplattform verken positivt eller negativt.

Tabell 6. Gruppevis vurdering av mulige tilretteleggingstiltak på stien eller ved stien til Vettakollen

Tilrettelegging	Total	Lokal (1)	Annen Oslo (2)	Norge (3)	Utland (4)	F ^a	P (sig.) ^a	Post hoc ^a
Informasjon/skilt om lokal historie, natur- og kulturopplevelser	3,47 (1,06)	3,45 (1,08)	3,52 (1,01)	3,42 (1,10)	3,46 (1,07)	0,29	0,83	i.s.
Bedre skilting/merking langs stien	3,16 (1,16)	2,89 (1,14)	3,28 (1,09)	3,19 (1,21)	3,97 (1,03)	25,32	0,00	1<2<4; 3<4
Bedre tilrettelagt sti (plankegang på våte steder, steintrapp på erosjonsutsatte steder)	2,45 (1,24)	2,23 (1,25)	2,60 (1,18)	2,83 (1,33)	2,76 (1,18)	9,56	0,00	1<2,3,4
Tilrettelagte pauseplasser / gapahuger / utsiktsbenker	2,56 (1,25)	2,32 (1,27)	2,68 (1,22)	3,08 (1,33)	2,90 (1,01)	11,42	0,00	1<2,3,4
Tilgjengelige toaletter	2,11 (1,19)	1,83 (1,09)	2,30 (1,20)	2,54 (1,34)	2,47 (1,24)	15,50	0,00	1<2,3,4
Mulighet for å kaste søppel	2,90 (1,39)	2,75 (1,43)	3,08 (1,38)	3,25 (1,22)	2,82 (1,23)	4,49	0,00	1<2,3
Tilrettelagt utkikkspunkt på Vettakollen med en liten plattform (2x3 m). Den gir bedre utsikt og flere sitteplasser	2,19 (1,44)	1,85 (1,28)	2,34 (1,51)	2,65 (1,54)	2,99 (1,40)	20,56	0,00	1<2,3,4; 2<4

Antall (N) 819-845 395-411 287-292 46-54 89-91

Merknad. ^aEnveis variansanalyse (ANOVA) med Tamhame post hoc test for ulik varians. Skala 1-5 der 1=svært negativt, 5= svært positivt.

I tillegg fikk respondentene mulighet til å skrive kommentar om deres turopplevelser eller om det var noe som manglet på stien eller Vettakollen. Kommentarene ble gått gjennom, lignende kommentarer samlet, og telt opp. De kommentarene som dominerte var å ta vare på Vettakollen, ikke bygge ut der og holde borte turistifisering/kommersialiseringen. (tabell 7). En hel del trakk også fram behov for mer tilrettelegging gjennom bedre merking av stien og hogging av trør som skjermer for utsikt. En fullstendig liste over kommentarer per gruppe er presentert i vedlegg 5.

Tabell 7. Klassifisering av åpne svar om stien og Vettakollen

Kategori	Antall kommentarer
Bevare som den er nå	152
Ikke bygg ut Vettakollen	68
Bedre merking/skilting av stien	59
Stoppe "turistifisering"/"kommersialisering"	55
Hogge trær som skjermer utsikt	26
Drikkevann på toppen	11
Slitasje på stien	11
Klage på hund	4
Klage på syklist	3

3.9 Kvalitative intervjuer

Det ble gjennomført seks intervju med informanter på Vettakollen. Alle var norske, det var fire kvinner og to menn som ble intervjuet. I samtlige intervjuer omtalte respondentene den unike utsikten fra Vettakollen som den viktigste særtrekk med turen og en av årsak til å besøke toppen. Den andre grunnen som ble også nevnt ofte, spesielt av eldre respondentene var mosjon og trening. Sitatene som følger illustrerer dette:

"Det er en veldig god tur, fordi man får kondisjonstrening, det er en god øvelse for knærne og andre ledd" (kvinne, 78 år).

"Jeg liker at man går oppover. Det blir litt trim. Tilrettelegging ødelegger trim, ødelegger utfordringen" (kvinne, 72 år).

"Utsikten, liten utfordring er de viktigste grunnene til at jeg går denne turen" (mann, 31 år).

Tilgjengelighet, nærhet til byen og passe lengde av turen var også nevnt som fordelaktige egenskaper ved stien til Vettakollen.

Samtlige informanter svarte at de var fornøyde med turen og hadde kun positive opplevelser. For noen av dem var det vanskelig å forestille seg noen tiltak på stien som kunne gjøre turopplevelsen bedre:

"Ingenting mangler. Veldig fornøyd. Det er helt greit med den tilstand stien har nå" (kvinnen, 72 år).

"Jeg synes det er egentlig veldig fint her. Jeg må ha med meg litt kaffe og mat, men ellers topp" (mann 31).

Noen la imidlertid merke til at stien er utsatt for slitasje og var dårlig vedlikeholdt. Dette førte til at det ble flere løse stein på stien og at det ble glatt enkelte steder:

"Stien er dårlig vedlikeholdt, det er slitasje og løse stein. Det må være bedre tilrettelegging, stien må være litt bedre merket. Vi var forvirret hvor vi skal" (kvinne, 23).

"Stien vil være enda bedre hvis løse stein blir borte og det blir mer stabilt terreng. Ellers er tilrettelegging her veldig fin" (mann, 63).

"Jeg har gått denne stien kanskje tusen ganger, veldig mye. Det jeg har lagt merke til er at stien har blitt slit nå. Der hvor det er mye stein, kan man skli. Det er verre og verre hvert år" (kvinne, 78 år).

Det var kun få informanter som klarte å huske negative opplevelser som var forbundet med terrengsykling langs stien og store folkemengder i helger:

"På lørdager og søndager er det folkevandring her. Da går jeg aldri. Men på hverdager er det mindre. Det bør være mindre folk for turopplevelsen blir bedre" (kvinne, 78 år).

Mesteparten av informanter fortalte at de vurderte nåværende tilrettelegging på stien som passe for deres behov:

"Tilretteleggingen på stien er helt topp for meg. Den er ikke tilrettelagt for alle, men for meg går det fint" (mann, 31).

De yngre informantene etterspurte bedre skilting og merking av stien. Mens eldre informanter svarte at de var godt kjent med området, og trengte ikke flere skilt. De eldre informantene mente at tilrettelegging vil føre til at naturomgivelser og fysisk utfordring vil minskes:

"Det kunne vært bedre skilting på stien. Vi måtte spørre folk hvilken vei man går oppover" (kvinne, 24).

"Jeg liker ikke stier som er altfor mye tilrettelagt slik at utfordringen med å gå oppover blir borte. Det blir kjedelig for meg. Derfor velger jeg ikke stien som er mye tilrettelagt" (kvinne, 72 år).

Informantene ble bedt om å anslå antall besøkende til Vettakollen per dag og per år. Svarende varierte og antydningen lå fra rundt 50 til 200-300 personer per dag. Og fra 50 til 100 tusen besøkende per år. Informantene som sa at de besøkte Vettakollen regelmessig, markerte stor forskjell i antall besøkende mellom arbeidsdager og helger. I helger så informantene betydelig flere mennesker på stien og toppen.

Når det gjelder spørsmål om hvordan man kan beskytte naturverdier fra slitasje var det ulike svar fra respondentene. Flertallet mente at det var nødvending med informasjon om hvordan man oppfører seg varsomt i natur, at man bør følge stien og ikke lage sidestier. Det var også foreslått bedre merking av stien med skilting eller plankebroer slik at det blir klart hvor man bør gå:

"Det bør være mer informasjon om hvordan man kan beskytte naturverdier. Informasjonen er nøkkel" (mann, 31 år).

"Man må sørge for at alle går i stien og at det ikke blir for mange sånne sidestier. Men det kan ikke være gjerder" (mann, 63 år).

Andre respondenter nevnte det motsatte. De mente at det viktigste er å ikke tilrettelegge mer enn det er nå, helst verne området slik det er i dag:

"Dette problemet med terrengsykling er viktig å få tak i. Jeg så flere ganger at folk syklet fra Vettakollen og nedover. Dette klart sliter stien. Man bør regulere sykkelbruken" (kvinne, 78 år).

Respondentene ble spurt om de kjente uttrykket "nasjonale turiststier" og om Oslo bør ha en slik sti. Svarene varierte, noen sa at de kjenner uttrykket fra før av, andre ikke. Yngre respondenter var mer positivt innstilt til nasjonal turiststi enn eldre respondenter som mente at slike stier burde være mer aktuelt andre steder i landet enn Oslo:

"Hvis ikke Oslo har nasjonal turiststi, så er det på tide" (kvinne, 24 år).

"Oslo kunne ha en nasjonal turiststi med informasjon og markedsføring slik at flere kunne komme." (mann, 31 år).

"Jeg er usikker på at nasjonal turiststi kan gjøre noe betydelig bedre for Oslo. Bymiljøetaten, turistforeningen og skiforeningen har veldig fine stier, så jeg vet ikke om nasjonal turiststi i Oslo kan forbedre noe særlig" (mann, 63 år).

"Nasjonal turiststi i Oslo? Det kan jo være noen steder. Men jeg synes man ikke skal la det være på de perlene man har i dette landet her" (kvinne, 72).

Tilsvarende var det ulike meninger når det gjaldt foreslått markedsføring og noen tilretteleggingstiltak. Noen respondenter som mente at stien har god tilstand, sa at det ikke var nødvendig med ekstra tilrettelegging. Heller ikke ønsket de ytterligere markedsføring som ville føre til at enda flere mennesker kommer til Vettakollen og skaper trengsel. Andre respondenter som tidligere påpekte slitasje langs stien, mente at tilrettelegging og markedsføring av stien er en god idé.

Under intervjuene ble noen eksempler med bilder av tilretteleggingstiltak demonstrert overfor respondenter. Det ble blant annet visst hvordan man forsterker grunnen med steinsetting og grusslegging noen enkelte steder på strekning fra Vettakollen T-banestasjon til Vettakollen toppen. De fleste respondentene var positive eller nøytrale til det. Ingen stilte seg negativt til dette tiltaket:

"Stein- og grusslegging synes jeg, er veldig bra fordi man får jo mer erosjon jo flere mennesker trækker ned gress og andre tråker sti. Jeg synes det er lurt å få det til" (kvinne, 23 år).

"Steinsti – det er greit, men for min del er ikke dette nødvendig" (kvinne, 72 år).

"Klopping – det er en god idé, men det bør ikke være mye av det" (kvinne, 78 år).

Samme gjaldt forslag om treklopping enkelte steder langs stien der det er våt på strekning fra Vettakollen toppen til Fuglemyra. Samtlige respondenter mente dette var en god idé.

Noen understreket imidlertid at det burde være akseptabelt kun enkelte steder hvor det er nødvendig, men ikke overalt:

"Man må sikre bæreevne av stien. Det er bedre med noen tilrettelegging for å sikre natur, enn det blir uberørt, men ødelagt" (kvinnen, 24 år).

"Stein- og grusslegging i enkelte partier er et bra forslag. Det er veldig bra merking. Det er også lurt og veldig bra å ha klopping noen enkelte partier fra Fuglemyra til Vettakollen toppen. Fordi et slik klopping kan motvirke at det blir flere sidestier og mer slitasje" (mann, 63).

"Stein- og grusslegging kan være en god idé slik det er på bildet. Klopping – det er en god idé, men det bør ikke være mye av det" (kvinnen, 78).

4 Diskusjon

Målet med undersøkelsen var å få kunnskap om brukerne og bruken av turstien. Søkelyset ble også rettet mot brukernes meninger om tilretteleggingstiltak på Vettakollen og langs stien fra Frognerseteren over Vettakollen og ned til T-banestasjon Vettakollen. Det er denne ruten som ble foreslått som nasjonal turiststi i Oslo. Informasjon om brukernes syn på forvaltningstiltak kan gi grunnlag for å avgjøre om man skal søke status som nasjonal turiststi.

Resultatene viser at Vettakollen har stor bruk og er et typisk rekreasjonsområde for lokalbefolkningen. Utenlandske turister utgjør en liten andel (11 %) i brukerundersøkelsen, men med det store brukertallet på Vettakollen er det likevel et høyt antall. Vettakollen er på ingen måte et betydelig turistmål i dag. På typiske turistdestinasjoner som for eksempel Kjerag, er antall besøk høyest i feriemåneden juli (Selvaag, 2017), mens på Vettakollen er antall besøk i juli lavere enn i august, september og oktober. Høyturistsesongen juli kompenseres ikke for bortfall av lokaltrafikk til Vettakollen i fellesferien (juli og første uke i august).

I norske nasjonalparker som kan sees på som turistattraksjoner, varierer andel utlendinger fra 10 % til 54 %, men gjennomsnittet ligger på 29 % (Wold & Selvaag, 2017). Vettakollen skiller seg altså fra norske nasjonalparker med relativt lav andel av utenlandske besøkende. En lignende lav andel av utlendinger blant besøkende finner sted kun i noen få vernede områder i Norge. Blant dem er Sølen landskapsvernområde (10 % utlendinger), Langsua nasjonalpark (13 %), Trollheimen og Innerdalen landskapsvernområder (15 %).

Tellerpasseringene på stien til toppen viser at bruksmønsteret også er avhengig av døgnperioder og ukedager. Samme avhengighet (to aktivitetstopper på hverdager og en aktivitetstopp i helger) ble beskrevet av Su og Wall (2017). Data fra bevegelsestillerne viser at det er mest vanlig å gå til Vettakollen på stien oppover fra området T-banestasjon Vettakollen/ evt. Sognsvann. Flertallet går samme vei tilbake uten å fortsette innover Marka. Strekningen T-banestasjon Vettakollen – toppen Vettakollen er utsatt for betydelig slitasje, noe som respondentene legger merke til. Stistrekingen fra T-banestasjon Frognerseteren til Vettakolltoppen brukes av færre og har mindre slitasje.

Trengsel på stien og Vettakollen oppfattes ikke som et problem, og ettersom mange har vært på Vettakollen mange ganger vet de hva de kan vente seg å treffe på av folk. Det var likevel noen som skrev i spørreskjemaets kommentarfelt at de opplevde trangsel på toppen. I tillegg ble «store mengder folk i helgene» nevnt i intervjuene. Respondentene brukte disse eksemplene som et argument mot turistifisering og markedsføring av Vettakollen. Trangsel på naturattraksjoner kommer stadig oftere opp i Norge. Det er likevel ikke så mange norske undersøkelser om hvordan brukerne opplever det. Apon (2014) gjennomførte en spørreundersøkelse blant besøkende på Kjerag som viste at folk ikke syntes at det var for mye folk der. Disse resultatene er i tråd med vår undersøkelse.

Respondentene i alle fire grupper var stort sett fornøyde med stiens tilstand/tilrettelegging og turopplevelse. Noe som også finner sted i andre friluftslivsområder og nasjonalparker (Fredman & Wikström 2015, Wold & Selvaag 2018), Slitasje og mangel av skilt er de sentrale problemene som det ble pekt på. De lokale er sterkere imot endringer enn respondenter fra andre grupper (Annen Oslo, Norge, Utland). Og vil gjerne ha det for seg selv eller uendret. Det er en typisk «Not in my back yard» holdning. Noe som i tillegg underbygges med at lokale ikke ønsker tilrettelegging, skilting, markedsføring, men svarer imidlertid at det er svært sannsynlig at de selv anbefaler andre å gå til Vettakollen. Respondentene fra gruppene Utland og Norge derimot synes at stien bør være bedre skiltet/merket, mens Lokal og Annen Oslo er mer tilfredsstillt med nåværende grad av merking.

Forskjeller mellom lokale og tilreisende brukere av friluftslivsområder er godt studert. Spenser (2013) og Davenport & Anderson (2005) viste blant annet at lokale turgåere verdsetter natur og helseeffekter ved besøk av rekreasjonsområder, mens turister er mest opptatt av selve besøket til et berømt sted, særegenhet med stedet og historien bak attraksjonen. Disse konklusjonene støttes av vår studie. For brukerne i gruppe Lokal er den viktigste grunnen til å besøke Vettakollen å trene i natur. Noe som har likheter med helseeffekter i Spensers (2013) og Davenport & Andersons (2005) studier.

Turister i undersøkelsen på Vettakollen verdsetter trening og mosjon mindre enn lokale brukere. For utlendinger er selve opphold ute i naturen og fin utsikt fra Vettakollen som er hovedgrunnen til å dra på tur dit. Dette samsvarer med Spensers (2013) funn om at turister verdsetter særegenheten ved stedet mest.

Brukerundersøkelsen på Vettakollen viser at Osloboere og spesielt de lokale generelt er skeptiske til endringer og tilrettelegging. Her skilles det trolig ikke på graden av tilrettelegging for det enkelte tiltak. Ethvert tiltak, uavhengig av grad av inngrep, er trolig sett på som negativt om det kan tenkes å forringe deres brukeropplevelse. De foreslåtte tilretteleggingstiltak fikk lav eller moderat støtte av respondentene. Mange skrev i kommentarfeltet at de vil ha Vettakollen «urørt», men med stort besøk, merket sti og stislitasje er den ikke det. Det er dog et stort ønske om å bevare stien og stedet slik de er i dag. Noen uttrykte svært klart en negativ holdning til tilrettelegging og planer om markedsføring mot turister.

Slitasjen på stien til Vettakollen er imidlertid synlig og tildels betydelig. Naturområder kan tas vare på gjennom merking, tilrettelegging, skjøtsel, informasjon og synliggjøring (Vik 2017). Tiltakene kolliderer imidlertid med de lokales ønske om minst mulig naturinngrep. Dette er dog et paradoks all den tid Osломarka allerede er veldig tilrettelagt i form av enkel tilkomst med privat og kollektiv transport, sportsstuer, DNT-hytter, skogsveier, skiløyper og stisystem. Her er det vel heller slik at all ny tilrettelegging og utbygging ikke er akseptabelt for mange, mens det som allerede har vært ei stund er bra.

Det er opptil 15 stier som kan bli autorisert som nasjonal turiststi (Miljødirektoratet 2019), de fleste kandidatene slik som Trolltunga, Preikestolen, Kjerag, befinner seg i Distrikts-Norge og er turistdestinasjoner som har opplevd sterk økning av besøkende og utenlandske turister spesielt. På disse stedene er lokalbefolkningen trolig mer positiv innstilt til tilrettelegging, flere turister og nasjonale turiststier fordi ordningen bidrar til reiselivsutvikling og verdiskapning. I Osломarka der man også har en egen Markalov er situasjonen annerledes. Friluftsliv- og naturverninteressene er mye sterkere her enn andre steder i landet, og motstanden mot «utbygging og kommersialisering» større. Dessuten har Oslo en stor lokalbefolkning som bruker marka som turområde, og de ønsker ikke tilrettelegging eller markedsføring som kan gi flere besøkende og forringe brukeropplevelsen. Videre har Stor-Oslo et allsidig næringsliv og er ikke avhengig av naturbasert reiseliv. Derfor står ikke naturbasert reiseliv høyt på agendaen for myndigheter eller lokalbefolkning.

Begrensninger og videre forskning

I forkant av undersøkelsen annonserte Stiftelsen Varde en rekke tilretteleggingstiltak langs stien og utbygging av utsiktsplattformen på Vettakollen. Dette skapte engasjement og en del motstand fra lokalbefolkningen. Derfor kan det være nyttig å gjennomføre en lignende undersøkelse senere uten å annonsere tilrettelegging, for å se om resultatene ville blitt de samme.

Vi har gjort en undersøkelse blant de som besøker Vettakollen i dag. At de generelt er fornøyde med området og ikke ønsker sørlig endring er ikke direkte uventet. Ønsker man å se på den potensielle bruken av området eller andre områder i Osломarka, blant «nye grupper» besøkende, må man også henvende seg til de som ikke besøker området i dag. Eksempelvis i form av en telefonundersøkelse til Oslos generelle befolkning eller rette seg mot turister eksempelvis ved Frognerseteren, Frognerparken eller i Oslo sentrum. En annen mulig retning for fremtidig forskning kan være en brukerundersøkelse i andre deler av Osломarka. Det kan være spesielt aktuelt og nyttig i Østmarka hvor det pågår arbeid med opprettelse av en nasjonalpark. Det kan være også interessant å sammenligne bruksmønster og sosio-demografiske karakteristikk av besøkende i Østmarka med resultatene på Vettakollen.

Konsekvenser for forvaltning og næring

Ideen om en nasjonal turiststi i Oslo er god. Dersom vandring fra T-banestasjon til T-banestasjon, samt lettgått og relativt kort sti, og utsikt over Oslo er de fremste kriteriene, så er nok Vettakollstien best egnet. Resultatene fra vår undersøkelse viste imidlertid lav støtte til de foreslåtte tilretteleggingstiltakene fra lokalbefolkningen. Planene om nasjonal turiststi og plattform på Vettakollen omtalt i aviser og på Facebook, frambragte også stor lokal motstand. Det ble registrert noe hærverk på svarkassen, tagging med negativ innhold, og forfalskede svarskjemaer. Basert på disse reaksjonene, valgte Stiftelsen Varde å ikke gå videre med prosjektet «Vettakollen – nasjonal turiststi» (Eckhoff 2018), men har i stedet startet en dialog med Ruter/Sporveiene om oppgradering av "fjordsutsikten" på Frognerseteren T-banestasjon. Dette er en av T-banestasjonene i Oslo som i dag besøkes av mange turister, men er lite innbydende og gir lite informasjon om turmulighetene i området. På Frognerseteren er det et stort potensial til å få flere turister til å ta t-banen for å nyte utsikten og se Oslo og marka. Dette kan bli et attraktivt start- og/eller slutt punkt som kan vise vei innover i marka – samtidig som det kan bli en attraksjon i seg selv.

Det er en rekke aktører innenfor friluftsliv og reiseliv som bruker Osломarka og stien til Vettakollen aktivt. Firmaet Viking Hiking tar med en del hundre turister over Vettakollen hver sommer. DNT åpnet den nye Fuglemyrhytta høsten 2018. En moderne hytte med god beliggenhet ved stien fra Vettakollen til Frognerseteren. Fuglemyrhytta har blitt et populært overnattingssted for lokalbefolkningen. Å overnatte på Vettakollen utsiktspunkt har også blitt mere populært kan det synes som bl.a. basert på bilder på Instagram. Disse eksemplene viser at bynære rekreasjonsområder som Vettakollen får stadig mer oppmerksomhet og bruk, og at Vettakollen og brukeropplevelsen den gir kanskje vil endres uavhengig av fysisk tilrettelegging eller nasjonal turisistatus. I årene framover kommer trolig bruken av bynære naturområder til å øke. Derfor er det viktig å utarbeide tiltak som kan forsterke bæreevnen til stier, opplyse folk om skånsom bruk av friluftslivsområder, og på den måten ivareta brukeropplevelser og natur.

5 Referanseliste

Apon A.C. (2014) *Reiselivsutvikling og tilrettelegging i Lysefjorden – en undersøkelse blant Kjerag-turister*. Stavanger: Outdoorlife Norway.

Bolstads E. (2009-2018) *Postnummer i Oslo kommune*. Tilgjengelig på <https://www.erikbolstad.no/postnummer-koordinatar/kommune.php?kommunennummer=301>

Eckhoff, F. 2018. Dropper denne etter mye motstand. <https://akersposten.no/nyheter/dropper-denne-etter-mye-motstand/19.2494> Akersposten 22.7.2018. (Lest: 11.1.2019).

Holen R. & Braaten P. (2018) *Sti for fremtiden. En rapport om befarings av stien mellom Frognerseteren og Vettakollen*. Statens naturoppsyn.

Miljødirektoratet (2019) *Nasjonale turiststier*. <http://www.miljodirektoratet.no/no/Tema/Friluftsliv/Nasjonale-turiststier/> (Lest: 11.1.2019).

Selvaag S.K., Gundersen V., Dokk J.G., Romtveit L., Strand, O. & T. Holter. (2018). *Brukerundersøkelse i Hardangervidda nasjonal- park sommeren 2017*. Lillehammer: Norsk institutt for naturforskning. NINA Rapport 1530.

Selvaag S. K. (2017). *Brukerundersøkelse ved Kjerag sommer/høst 2017. Innspill til besøksstrategi for Setesdal Vesthei, Ryfylke- og Frafjordheiane* (SVR). Lillehammer: Norsk institutt for naturforskning. NINA Rapport 1411. 44 s.

Shafer, E. L., Jr. (1969) *The average camper who doesn't exist..* Upper Darby, PA: U.S. Department of Agriculture, Forest Service, Northeastern Forest Experiment Station. Res. Pap. NE-142. 27 s.

Stiftelsen Varde (u.å) *Nasjonale turiststier*. Tilgjengelig i <https://www.stiftelsenvarde.no/aktuelt/nasjonale-turiststier> (Lest 7.12.2018).

Su M.M. & Wall G. (2017) Residents' recreational and social use of and perspectives on a World Heritage Site: Temple of Heaven, Beijing, China. *Journal of Tourism and Cultural Change*. Nr. 15:1, s. 15-36.

Su M.M. & Wall G. (2015) Exploring the shared use of world heritage sites: residents and domestic tourists' use and perceptions of the Summer Palace in Beijing. *International Journal of tourism research*. Nr. 17, s. 591-601.

Vik C.E. (2017) *Urbane naturområder: hvordan balansere hensynet til biologisk mangfold med tilrettelegging for menneskelig aktivitet*. Masteroppgave. Ås: NMBU.

Vistad O.I., Gundersen V. & Wold L.C. (2014). *Brukerundersøkelser i Hallingskarvet og Varangerhalvøya nasjonalparker, sommeren 2014*. Lillehammer: Norsk institutt for naturforskning. NINA Rapport 1109.

Vorkinn, M. og Andersen, O. (2010). Besøkende til Rondane og Dovre nasjonalparker – sommeren 2009. Resultater fra selvregistreringskasser og automatiske ferdselstellere. Underveisnotat januar 2010, Fylkesmannen i Oppland: 53 s.

Vorkinn M., Boe R. & Larsen L.-K. (2018) *Brukerundersøkelser som verktøy for forvaltning av verneområder. Veileder M-930/2018*, Miljødirektoratet.

Wilberg K. A. K. (2012). *Bortfallsstudie i Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark: en test av selvregistreringskasser som metode for registrering av ferdsel i naturområder*. Masteroppgave. Ås: NMBU

Wold L.C. & Selvaag S.K. (2017) *Brukerundersøkelse i Fulufjellet nasjonalpark sommeren 2016. NINA Rapport 1333*. Lillehammer: NINA.

Wold L.C. & Selvaag S.K. (2018) *Brukerundersøkelse i Lierne nasjonalpark. NINA rapport 1507*. Lillehammer: NINA.

Årdal, T. 2018. Vil bygge spektakulært turmål i Osloomarka.
<https://www.nettavisen.no/na24/vil-bygge-spektakulaert-turmål-i-oslomarka/3423499772.html> . Nettavisen 11.6.2018. Lest 11.1.2019.

VETTAKOLLEN 2018 Brukerundersøkelse

1. Dato ___ Måned ___ Kl. _____
2. Bostedsland: _____
3. Kjønn: Kvinne Mann
4. Alder: ___ år
5. Hvordan fikk du informasjon om stien til Vettakollen?
 Fra turistinformasjon
 Fra brosjyrer
 Fra mobil app
 Fra turistsjef
 Fra venner/foreldre/bekjente
 Fra facebook/sosiale medier
 Fra nettsider
 Annet: _____
6. Hvor startet du turen?
 På Frognerstøtten
 På Sognsvann
 På Vettakollen T-banestasjon
 Annet sted, _____
7. Hvor mange ganger har du gått stien opp mot Vettakollen?
 Det er første gang
 1-6 ganger
 7-12 ganger
 2-3 ganger per måned
 1-3 ganger per uke
 Oftere enn 1-3 ganger per uke
8. Hvor fysisk utfordrende var det å gå stien opp mot Vettakollen? Sett ring rundt ett tall.
 Veldig utfordrende 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Veldig lett
9. På turen til Vettakollen i dag, i hvilken grad opplevde du trengsel (for mye folk)? Sett ring rundt ett tall.
 Ikke for mye folk i det hele tatt 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Alt for mye folk
10. Etter at du har kommet til Vettakollen hvor skal du gå videre?
 Til Frognerstøtten
 Til Vettakollen T-bane
 Til Sognsvann
 Annet: _____
11. Hvilke transportmidler brukte du for å komme ut i Marka i dag?
 Reiste kollektivt
 Sykkel
 Gikk til fots/ løp
 Bil
 Annet: _____
12. Hvor mange dager vil du oppholde deg i Oslo?
 Jeg bor fast i Oslo eller omegn
 1-3 dager
 4-7 dager
 8 dager eller mer
13. Hvor mange personer var på tur til Vettakollen med deg inkludert deg selv?
 Jeg gikk alene
 2 personer
 3-4 personer
 mer enn 5 personer

BLA OM TIL NESTE SIDE

Vedlegg 1 - Spørreskjema (norsk)

14. Hva er den primære grunnen til at du gikk til Vettakollen? Marker ett svaralternativ.

- Værr ute i natur
 Redusere stress
 Annet: _____
- Nyte fin utsikt
 Trening/mosjon
 Sosialt samvær
 Holde oppe friluftslivstradisjoner

15. I hvilken grad er du uenig eller enig med følgende påstander? Sett en ring rundt ett tall i hver linje.

Påstander	Veldig uenig	Verken eller	Veldig enig
	1	2 3 4	5
Stien er autentisk	1	2 3 4	5
Stien er godt vedlikeholdt og merket	1	2 3 4	5
Utsikten fra kollen var unik	1	2 3 4	5
Det er verdt å bruke tid og krefter på å gå stien	1	2 3 4	5
Stien og Vettakollen er en god turistattraksjon	1	2 3 4	5
Jeg er generelt fornøyd med turen hit. Alle mine forventninger ble oppfylt.	1	2 3 4	5

16. I hvilken grad ville følgende tilrettelegging ved eller langs stien til Vettakollen påvirket din tureropplevelse positivt eller negativt? Sett en ring rundt ett tall i hver linje.

Tilrettelegging	Svært negativt	Nøytralt	Svært positivt
	1	2 3 4	5
Informasjon/skilt om lokal historie, natur- og kulturopplevelser	1	2 3 4	5
Bedre skilting/merking langs stien	1	2 3 4	5
Bedre tilrettelagt sti (plankegang på våte steder, steintrapp på erosjonsutsatte steder)	1	2 3 4	5
Tilrettelagte pauseplasser / gapahuker / utsiktsbenker	1	2 3 4	5
Tilgjengelige toaletter	1	2 3 4	5
Mulighet for å kaste søppel	1	2 3 4	5
Tilrettelagt utrikkspunkt på Vettakollen med en liten plattform (2x3 m). Den gj. bedre utsikt og flere sitteplasser	1	2 3 4	5

17. Hvilke to ord dukker opp først når du tenker på Vettakollen som et sted å besøke?

18. I hvilken grad er det sannsynlig eller usannsynlig at du anbefaler andre å dra til Vettakollen?

Svært usannsynlig 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Svært sannsynlig

19. Har du noe annet å si om din tureropplevelse langs stien til Vettakollen, eller som du synes mangler her på stien eller Vettakollen?

Vedlegg 2 - Spørreskjema (engelsk)

VETTAKOLLEN 2018
Survey of visitors

Oslo kommune

Norwegian University of Life Sciences

The Cairn Foundation

1. Date ____ Month ____ Time ____ 3. Sex: Woman Man

2. Country of residence ____ 4. Age: ____ years old

If Norway, write postal code: _____

5. Where did you get information about this hiking route? Several answers possible. Please fill in: _____

From tourist information From friends/relatives/acquaintances

From brochures: _____ From facebook/social media

From tourist app: _____ From websites: _____

From travel guide: _____ Other, please specify: _____

6. Where did you start the trip?

At Frognerseteren At Vettakollen T-bane/Metro station

At Sognsvann Other place, please, specify _____

7. How many times have you visited Vettakollen view point the last 12 months, including today?

It is the first time ever I have been here 1-6 times 7-12 times

2-3 times a month 1-3 times a week 4 times or more a week

8. Was it challenging or easy for you to hike this trail? Please circle a number from 1 to 9

Very challenging 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Very easy

9. When you went to Vettakollen today, to what extent did you feel crowded (too many people)?

Not at all crowded 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Extremely crowded

10. After you have hiked to Vettakollen, where do you go next?

To Frognerseteren To Vettakollen T-bane/Metro station

To Sognsvann Other place, please, specify _____

11. What kind of transportation did you use to get to the start of your walk/run or bike to Vettakollen?

Public transportation Bicycle Walk/run Private car Other

12. How many days are you staying in Oslo on this trip?

I live/work/study here 1-3 days 4-7 days 8 days or more

13. How many people including yourself are in your "group" to Vettakollen today?

Only me 2 people 3-4 people 5 people or more

14. What was your main motivation for going to Vettakollen today? Mark one

Be in nature Great scenery To socialize

Reduce stress Physical activity Keep up outdoor traditions

Other, specify _____

PLEASE TURN TO NEXT PAGE

1

15. To what extent do you agree or disagree with the following statements? Circle one number per line.

Statements	Strongly disagree	Neither nor	Strongly agree		
	1	2	3	4	5
The path was authentic	1	2	3	4	5
The trail was well maintained and marked	1	2	3	4	5
The view from the top was outstanding	1	2	3	4	5
It was worth the time and effort to hike this trail	1	2	3	4	5
The path and view represent great value as a tourist attraction	1	2	3	4	5
I have enjoyed the tour overall. All my expectations were satisfied.	1	2	3	4	5

16. How would the following facilitation on the hiking path to Vettakollen affect your hiking experience? Circle one number per line.

Tilrettelegging	Very negatively	Neutral	Very positively		
	1	2	3	4	5
Information / signs about local nature, history and culture	1	2	3	4	5
Clear and distinct marks and signs along the path	1	2	3	4	5
More boardwalks and stone pavement on wet and eroded spots	1	2	3	4	5
Benches or shelters along the path	1	2	3	4	5
Toilets along the path	1	2	3	4	5
Waste containers along the path	1	2	3	4	5
A small viewing platform (2x3 m) at Vettakollen, at the very east/left of the lookout. It provides better view and more places to sit	1	2	3	4	5

17. Which two words come first to your mind when you think about Vettakollen as a place to visit?

18. How likely or unlikely is it that you would recommend the Vettakollen path to other people?

Very unlikely 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Very likely

19. If there is anything else you would like to tell us about your experience or you feel that is missing on the path you can write that here _____

Vedlegg 3 - Intervjuguide

VETTAKOLLEN 2018 Kvalitative intervju

Intervjuguide

Presentasjon:

Hei! Jeg heter Konsiantin, jeg har master i naturbasert reiseliv fra Norges miljø- og biovitenskapelige universitet. På vegne av Oslo kommune, Stiftelsen Vardo og NMBU gjennomfører jeg intervjuer blant brukere av stien til Vettakollen. Vi ønsker gjerne få vite hva du mener er bra eller dårlig her. Vil du delia i undersøkelsen og svare på spørsmål?

Formålet med intervjuet:

Det er planer om at stien til Vettakollen skal få status som nasjonal turiststi, og at man dermed gjør enkel tilrettelegging, samt markedsfører stien til både nasjonale og utenlandske besøkende. Planene kan innebære å skilte bedre til stien, forbedre stien, stimerkingen, etablere noen enkle fasiliteter.

Dette intervjuet gjennomføres for å få de ulike brukernes meninger om og erfaringer med stien til Vettakollen. Vi ønsker å finne ut hva besøkende synes om stiens kvaliteter i dag og hvordan man kan gjøre opplevelsen bedre. Dette gjør vi gjennom en svarskasseundersøkelse. For å forstå de besøkende bedre gjør vi også intervju med om lag 20 personer her på Vettakollen.

Anonymitet:

Det er frivillig å stille opp, og du når som helst kan trekke seg fra intervjuet. Vi spør om ditt fornavn, bosted og om alder. Fullt navn spør vi ikke om, dermed sikres du anonymitet. I prosjektrapporten vil du som deltagere ikke kunne gjennees igjen.

Lydopptak:

For å sikre nøyaktig gjengivelse, etterprøvbarehet og rask gjennomføring av intervjuet, blir intervjuet tatt opp ved hjelp av digital lydopptaker. Dette er vanlig prosedyre i slik forskning. Intervjuet blir slettet ved utgangen av året.

Intervjuoppbygging og tid:

Intervjuet består av 22 spørsmål. Det tar rundt 15 minutter å gå gjennom alle, avhengig av hvor mye du har på hjerte.

Om respondent

1. Ditt fornavn _____
2. Alder _____
3. Kjønn _____
4. Bor du her i nærheten eller er du turist (eventuelt postnummer)? _____
5. Hvor ofte er du her på Vettakollen? _____
6. Hvilken rute tar du vanligvis hit og tilbake? _____

VETTAKOLLEN 2018 Kvalitative intervju

Om stien til Vettakollen i dag

1. Du har gått stia til Vettakollen. Hva synes du om denne turen hit? (Lang, lett, flott, kjedelig og så videre)
2. Hvorfor valgte du denne turen fremfor andre ruter?
3. Er det noe du synes er spesielt med denne stien/turen? (natur, omgivelser, stilhet, utsikt). (Hvis du har gått andre stier i Osloomarka) Skiller turen til Vettakollen seg fra andre turer i Osloomarka på noen måte?
5. Var det noe her på stien du opplevde som ønsket/ubehagelig/utrivelig?
6. Hva skal til for at din turopplevelse til Vettakollen skal bli bedre?
7. Hva synes du om tilretteleggingen langs stien i dag?
8. Hvor mange besøkende tror du, går opp til Vettakollen i løpet av en dag og i løpet av et år?

Om tilrettelegging og nasjonalturiststi

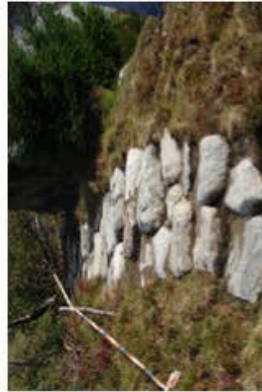
1. Hvordan tror du man kan beskytte naturverdier / naturkvaliteter her langs stien fra stilasje?
2. Kjemmer du begrep "nasjonale turiststier"?
3. Hva forbinder du med dette begrepet?
4. Bor Oslo ha en nasjonal turiststi?
5. En nasjonal turiststi innebærer at man markedsfører turruta fra Frognerstøten over Vettakollen og ned til Vettakollen /Sognsvann T-banestasjon hos turistinformasjonen og i brosjyrer/nett. Det vil også settes opp infokilt ved Frognerstøten stasjon, samt bli noe bedre skilmerking av stien. – Hva synes du om en slik tilrettelegging?
6. Hva synes du om en eventuell økt ferdsel over /opp til Vettakollen (fordeler / ulemper)?
7. Det er foreslått at stien opp til Vettakollen skal rustes opp i enkelte partier med steinsetting og grus, for å gjøre den bedre og redusere stilasje/erosjon. Hva tenker du om det?
8. Det er foreslått at stien fra Vetiakollen og videre innover mot Fuglemyra/Frønsvollan skal rustes opp i enkelte partier med trekkløpping, for å redusere stilasje og erosjon. Hva tenker du om det?

VETTAKOLLEN 2018
Kvalitative intervju

Eksempel på tilrettelegging - steinsetting og grus

3

VETTAKOLLEN 2018
Kvalitative intervju

Eksempel på tilrettelegging - treklopping

4

Vedlegg 4 – Plakat på svarkasse

Vedlegg 5 – Kommentarer fra respondenter

Kommentarer fra respondenter i gruppe «Lokal»

Jeg synes ikke noe om ____ som er lagt opp stien siste tiden. Ødelegger naturopplevelsen og ekstremt skadefremmende da jeg ser folk sklir hele tiden, sammenlignet med svært sjeldent for. La naturen være som den er!!!
1. Sammenheng m. turisthytta på Fuglemyra. 2. Det er mange utlendinger som går opp - bruk info på engelsk. 3. Oppkjørt skiløype over Vettakollen om vinteren - umulig å komme ned over toppen.
Alt er i orden
Alt er perfekt som det er nå. Det eneste man bør tenke på er å holde vegetasjonen nede rundt toppen for utsiktens skyld.
Alt er som det bør være!
Alt Topp!
Alternativ stien merket ifh stor trafikk i helgene.
Any form of arrangements that disturb the authentic natural feeling will be destroying the place. People need untouched nature!
Bare la naturen være natur, men litt bedre skilting om hvilken av stien som fører til toppen hadde vært greit.
Bare positiv opplevelse
Behold det naturlige, men fint at massene tar hovedsti for å beholde småstiene i skogen rundt.
Behold det som en naturopplevelse.
Behold dette stedet som det er!
Behold naturopplevelser, allerede for mange folk til hverdags. Bør ikke være et sted for masseturister
Behold sti og sted "urørt" det er naturen som gjør stedet unik.
Besøksbok på toppen
Bevar Vettakollen som en ubebygget perle, ikke lag plattform og turistmål.
Blitt litt for folksom. Mister da sin "ro og fred" for sjelen.
Blitt veldig slitt på toppen. Folk kaster søppel og setter igjen engangsgriller. Vi rydder og rydder men hjelper ikke. Må sette opp skilt at folk skal ta med søppel igjen. Bøter for kasting av søppel.
Bra og ____ som det er.
Bra som den er i dag!
Bra som det er
Bra!
Bruker egen sti for å unngå å møte andre.
Burde ikke endres, bortsett fra hugge noen trær i utsiktlinjen
Bør beholdes så naturlig som mulig
Bør opprettholdes som i dag.
Bør være bedre markert helt i starten (v/t-bane), må ofte hjelpe folk som er usikre før de finner rett vei.
Båntjern er også et vakkert turmål.
Cut down more trees from the peak viewing area. View is partially blocked
Deilig med en "autentisk" sti og natur. Negativt om den ble et ombygget og turistifisert område - mister den opprinnelige uboende verdier og skjønnheten.
Den er naturlig og lett å komme hit.
Dessverre var det i dag søppel langs stien flere steder. og jeg har glemt pose for å plukke opp. Vanligvis er det ingen søppel på stien.
Det blir forsøpling når plassen markedsføres så mye. Godt for ____ med søppeldunk og toalett, men ikke helt her oppe. Stikryss v/Ankerveien til Båntjern kunne være bra.
Det blir mer og mer sjenerende med sykler (i stor fart)
Det er bra som det er.. Jeg er veldig mot utbygging
Det er ingen ting som mangler. Det er jo naturen i seg selv som gjør at jeg kommer hit. Vil dere ødelegge dette stedet for de lokale kun for å tjene penger på turismen?
Det er svært viktig at det er autentisk og at det ikke er for mye tilrettelegging. Det er unikt for mange at vi slipper for mye tilrettelegging.

Det er viktig at det uberørte ved naturområdet bevares. tilretteleggingen dere beskriver, vil ødelegge Vettakollen som tursted for meg.
Det er viktig at forslagene dere har kommet med, ikke skjer. Det vil ødelegge Vettakollen som tursted og jeg vil slutte å ha lyst til å komme hit.
Det er viktig å beholde naturen som den er så langt det lar seg gjøre - minst mulig fremmedelementer i.
Det fine er at den er uberørt av inngrep, et av få steder i nærmarka der vi kan gå /være og det ikke er tilrettelagt/striglet.
Det mangler ingenting - dette gir en ekte skogsopplevelse lett tilgjengelig. tilretteleggings ytterligere vil ødelegge opplevelsen. Toppen er tilgjengelig nok. Økt tilrettelegging vil øke behov for vedlikehold - søppel - do etc. Per nå er det unikt.
Det som er fint her er at du må streve litt for å komme hit. Normalt er det mye folk her og tilrettelegging for å få flere folk vil ødelegge stedet.
Det som gjør turen fantastisk er at den er lett tilgjengelig, men gir all _____ av å være midt inne i _____. Alle _____ jeg kan _____ med her sier det _____.
Dette er et "lite" nærmiljø sted som ikke tåler store mengder besøkende. Her som mange andre steder - bør det felles trær som hindrer utsikten. F.eks. Frognerseteren, Krogsfötten.
Do not build anything here. Leave it as it is.
Do not spoil this place by putting up new constructions or elements!
Dårlig skilting til ukjente. "Vettakollen" er upresist. Manger går feil, f.eks. til Vettakollen st.
Egentlig ingenting. Det er så fint her. Særlig på Hverdager! Evt. passe på at det ikke gror igjen me tanke på utsikten.
En av få "toppturer" i Oslo
En favorittur i nærområdet.
Fantastisk og nær turopplevelse, hyggelig miljø
Fin som den er. Må aldri lage noen plattform på toppen.
Fin tur Trenger ikke å gjøre for mye. Tur i naturen skal være nettopp den følelsen. Natur!
Fin tur. Ha samma måtsystem på vad som er best på ____ så blir det ____ (____ att svara (1-9).
Fin, ikke endre
Fint at det ikke blir altfor folksomt her.
Fint med uberørt natur
Fint som det er. :)
Fint sted
Flott, men ikke noe turistattraksjon - please.
For all del ikke bygg ut stien eller lag utsiktspunkt. Finest med naturlig sti som i dag!
For mye søppel på stien
Galskap å bygge ut. Perspektivløst.
Guide/skilt til Soloppgangsplass
Helt fint som det er, uten for mye inngrep i natur.
Helt nederst bør det stå "Vettakoll-toppen". Folk som ikke bor i området vet ikke at de skal gå til venstre. Takk til dere!
Helt perfekt
Helt topp - skilt på toppen som sier noe om rute innover.
Helt topp akkurat som den er!
Her mangler ingenting. Vettakollen er et Norge i nøtteskall. Ikke ødelegg den med benker /utkikkspunkt!!!
Herlig sted.
Hogg trær rundt toppen for å forbedre utsikt!
Hold det så naturlig som mulig
Hold turister unna. Hold det autentisk og ubebygd.
Hugge ned trær
Håper den kan få være slik den er i dag.
I am really against changing this wonderful trail. Building a _____ will destroy it.

I dag var det lite folk, møtte kun tre stykker. Men i helgene på tur med familie er det ofte alt for mange mennesker. Bedre tilrettelegging vil føre til enda flere folk. Det er ikke bare positivt.
I don't think it's well marked.
Ikke bygg noe her! Nok av tilrettelegging rundt Sognsvann
Ikke bygg ut Vettakollen
Ikke bygg utsiktsplattform
Ikke lag utkikkspunkt! Bevar naturopplevelsen!
Ikke mer tilrettelegging. For mye folk i fhl tidligere år
Ikke rør!
Ikke tilrettelegg for mye, da blir det for mye folk her.
Ikke ødelegg naturen med masseturisme og plattform! Stien holder allerede på å bli ødelagt av all trafikken. Her søppel på toppen nå enn før + dopapir i buskene.
Ikke ødelegg naturen med å tilrettelegge. Igjen ikke innsett elementer/konstruksjoner i /ved denne stien.
Info skilt med høyde over havet sikte skive
Ingen mangler
Ingen plattform
Ingenting
Ingenting mangler, men iblant er det for mye folk. Jeg håper stedet kan forbli slik det er - trenger ingen ytterligere tilrettelegging.. Vi har nok av andre slike steder. (eks. Sognsvann).
Ingenting mangler!
Ingenting mangler. Dette er natur! Og det bør det fortsette å være! Glem for all del å bygge plattform! Det er en hårreisende idé.
Ingenting mangler. Jeg er her nesten hver morgen. Finner nesten aldri søppel etter de mange som overnatter! Folk er flinke! (Jeg serverer kaffe kl. 9 til 4 de som vil ha). Kan trenge flere bre benker. Mvh Erling Storm, tel.*****
Ingenting mangler. Vi trenger ikke tilrettelegging! Ikke ødelegg dette!!!
Ingenting. Ikke bygg noe!
Ingenting. Svært imot å "turistifisere" denne perlen, det vil ødelegge.
Irriterende med folk som sykler ned stien. Skummelt iht hunden.
It would be nice to have signs on some places where the paths diverge, so that people would know which path to take.
It would be sad to see this spot worn down by too many tourists - it needs to stay genuine.
Jeg går tur hver dag og Vettakollen er en av de fineste turene.
Jeg håper stien ikke blir alt for bred hvis den blir mye brukt av folk holder seg på stien slik at den ikke utvides og blir bredere.
Jeg og en venn rydder utsikten. Det gror igjen. Vi trenger noen benker. Har laget to selv.
Jeg synes det er fint som det er i dag.
Jeg synes det er viktig å bevare Vettakollen naturlig (ingen toaletter, ingen benker, ingen plattform). Det finnes allerede Frognerseieren for dem som trenger å sitte på benken med utsikt.
Jeg syns natur skal være naturlig. Lite tilrettelegging!
Jeg ønsker fortsatt uberørt natur. Jeg vil ikke ha noen utbygging av Vettakollen. La oss beholde naturen som den er!
Jeg ønsker å ha stien til Vettakollen som uberørt natur. Vi _____ ikke utbygging av Vettakollen!
Kan ta ned noen trær for å beholde utsikten.
Kan være folksomt ikke i dag.
Kiosk
Kunne vært bedre skilting
Kutte furutrærne slik at utsikten blir panorama.
La den være autentisk ikke tilrettelagt - det er hele poenget!
La den være som den er. Dette er unikt som det er!
La det være slik det er i dag!
La det være som det er
La det være som nå!
La oss ikke få plattformen. Vi plukker plast og _____
La skogen leve uten for mye utbygging av sti osv. Skilt burde holde.
La stien være slik den er i dag. Det er al__ nok folk og turister som bruker stien i dag. Tilrettelegging vil gjøre turen mindre attraktiv og autentisk. Det vil også føre til at "feil" løype turister kommer hit, ikke nødvendigvis de naturinteresserte.
La Vettakollen være slik den er

La Vettakollen være som den er og alltid har vært. Stopp Kommersialiseringen av vår skog.
La Vettakolltoppen være i fred
Lag den gjerne tilgjengelig for litt "eldre", men ingen turiststi!
Lett tilgjengelig tur med nydelig utsikt. Kan noen ganger være for mye folk her når hensikten med turen er å nyte naturen.
Lite parkering?
Litt dårlig merking nederst
Litt for mye søppel og rot av og til. For ofte bålrot på selve toppen. For mange tar litt for lite hensyn til vegetasjonen.
Litt lite merking inniblant.
Litt mindre trær - altså hugge litt flere trær rundt toppen. Ellers la dette stedet være som det er. Det er nesten lik utsikt på Frognerseteren og Grefsenkollen - og dit går dit buss.
Litt mindre ulendt. Rydde litt i _____.
Litt redd for at det blir alt for mange her. Elsker roen!
Mange svært nedslitte partier, delvis på grunn av sykling. Ellers bør Båntjern som avkjøringsmulighet (_____) _____.
Mangler ikke noe, naturen er flott i seg selv! Nei til turistpaviljong.
Med barna er det Sognsvann, pause med bad og ___ på/ved Båntjern før ____ går opp til Vettakollen
Mere uforstyrret natur, ev. flere alternative stier ned mot nordøst (Sognsvann).
Mindre fluer og veps hadde vært fint
Mister sin sjarm ved tråkk opp til Vettakollen.
Mye mygg
Naturvett fra turlærere området mer slitt de 2-3 siste år enn foregående 50 år.
Nei
Nei, ikke tilrettelegg for mye. Stien _____
Nei, jeg ønsker minst mulig inngrep i naturen.
Nei, og for guds skyld, slutt med de idiotiske planene deres!!
Nei. Bør bli som den er.
Never change a winning team
No platform please!
Nothing is missing. The place should not be manipulated. If you want stairs and a view point platform, you should go to Holmenkollen ski jump. Don't destroy this place.
Nydelig tur. spennende å se fremdrift på bygging av Fuglemyrhytta.
Oslo vakreste utsiktspunkt. Dette stedet har ingen forbedringspotensial!
Pass på å gjøre minst mulig slik at naturopplevelsen ikke mister sin autenticitet.
Perfekt slik den er!
Planlagt turisthytte bekymrer meg.
Please keep it as is without any facilitating means.
Redd for nye trafikk/folk og at stien blir enda mer slitt enn i dag. Ønsker ikke denne perlen ødelagt av tilrettelegging
Reduser kultivering - behold opprinnelse
Savner ingenting. Elsker at det er så ____.
Silt i starten
Skeptisk til toaletter grunnet stor inngripen i naturen. Andre toalettalternativer medfører mye lukt, ref. Sognsvanns utedo.
Skilt som forbyr sykling mellom Frønsvolleståkka og Vettakollen og ned til Ankerveien.
Skilting videre innover på toppen.
Skjult skatt (og bra det)
Som det skal være. Flott å se at deler av den stien _____ veien fortsatt er der!
Spar oss for tilrettelegging
Stedet er perfekt! Skandaløst med tilrettelegging her!
Stedet skal være en ukjent perle
Sterk økning av utlendinger her de siste to årene.
Stien bør være som den er.
Stien er fin som den er :)
Stien er flott som den er siden den er så unik. Forandringer vil kun ødelegge stien.

Stien er utmerket som den er. Ingen problemer å gå. Steintrapp vil ødelegge opplevelsen.
Stien kunne vært litt jevnere for løping, mye røtter + stein.
Stopp kommersialiseringen av alt! Ikke ødelegg Vettakollen!
Stopp planer om utbygging av Vettakollen
Supert!
Sykling på stien må forbys.
Synes den er fin som den er. Altfor nye tilrettelegging vil kunne ødelegge turopplevelse.
Synes det er flott slik det er. Ønsker ikke for mye utbygging/tilrettelegging. Det er Marka, ikke byen.
Synes ikke man bør legge til rette for _____.Ønsker ikke at det bygges på løyper.
Søk om tillatelse for å hugge ned flere trær rundt utsiktspunktet
Søppel er ikke et problem. Fantastisk plan, ikke gjør endringer.
Takk for turen! - men hvor lenge skal jeg telles?
The path needs erosion control.
Toalett v utgangspunkt evt. v. Båntjern.
Toaletter bør ikke settes opp her oppe, heller ingen nede.
Topp
Topptur!
Tourist and visitors appreciate the authentic nature without other means to facilitate.
Turen er en veldig viktig opplevelse for meg! Ikke ødelegg dette perle.
Unik plass nettopp fordi den er uberørt. Fantastisk utsikt og følelsen av å sitte midt i naturen.
Vannfontene på toppen?
Var her på kvelden i sterk vind, derfor få folk. Vanligvis veldig mange - må ikke gjøre noe for å få enda flere her.
Veldig bra som den er!
Veldig bra!
Veldig fin tur
Veldig fornøyd
Veldig glad i stien. Kunne kanskje vært en drikkefontene på toppen.
Veldig varmt 25.julig 2017. Hvorfor er det ikke dusj her oppe.
Veldig viktig å beholde naturen. Bygg andre steder enn nettopp her. La det være uberørt.
Vettakollen blir ikke det samme dersom det tilrettelegges for turister.
Vettakollen bør i størst mulig grad være urørt, og ikke "tilrettelegges".
Vettakollen er fantastisk som det er. Det har blitt markert flere folk det siste året. Ytterligere utvikling vil være svært uheldig for et naturlig utkikkspunktet. Vi har mange andre fantastiske utkikkspunkter som allerede er tilrettelagt, og som er egnet for turister, slik som Holmenkollen, Grefsenkollen, og Ekebergparken.
Vettakollen er i stor grad autentisk, og den bør også forbli slik. Heia Ås og NMBU.
Vettakollen er så flott fordi det er samme utsikt som på Frognerseteren, men den er for folket - ikke for turistene. Det er en ____ vi løper til. Ville ikke brukt denne stien så hvis det var utsiktspunkt + masse turister. Dette er det ikke noe kioskesti.
Vettakollen toppen bør være som den alltid har vært. Naturlig og helst mindre folk.
Vi burde beholde dette som en idyllisk, lokal perle. Ikke markedsfør dette til turister.
Vi gikk oss ____ i skogen, men klarte å finne veien tilbake. Bra med markering. Fantastisk utsikt. Hit drar vi igjen.
Viks
Viktig at den er "uberørt".
Viktig å ikke gjøre menneskeingrep i naturens skjønnhet
Vær snill å la dette stedet få beholde sin naturlige "genius løki". Ikke forandre noe som fungerer. Dette stedet er populært av en grunn, det trenger ikke PR-keite arkitekter for å promotere bedriften sin. Hilsen X-røde-medarbeider.
Vær så snill og ikke bygg mer ut på Vettakollen. Det skal være natur.
Være som den er!!
We like it as it is!
Ønsker at det kappes ned flere store trær på Utsiktspunktet på Vettakollen for å bedre utsiktssonen ned til Oslo sentrum og i utsiktssone mot fjorden og Bærumsmarka
Ønsker ikke at dette skal bli turistmål.

Ønsker ikke for mye folk her.

Ønsker ikke utbygging!!! Bevar marka!

Ønsker ingen tilrettelegging da dette vil ødelegge turopplevelsen og naturen.

Ønsker minst mulig inngripen i naturen.

Kommentarer fra respondenter i gruppe «Annen Oslo»

Alt er fint
Bedre merking fra T-banen til sti og i "sti-kryss"
Bedre mulighet til å gå en kort runde, jeg ender ofte opp med å gå en lang runde eller opp og ned.
Bedre opplevelse om noen av tretoppene ble trimmet for bedre utsikt.
Bedre skilting fra Sogsvann, gjetet oss litt til stier.
Bedre skilting i krysset før skilt med lokalhistorie. Toppturbok til å skrive navn i, hvor jeg kan vinne en premie.
Bedre skilting tidligere. Det er flere steder det er godt skiltet til andre turer, men ikke så lett å finne frem til kollen.
Bedre vedlikeholdt sti. litt tydeligere merking.
Begynner å bli slitt, mye røtter og stein.
Behold den slik den er!
Bench at the top
Bevar den akkurat som den er.
Bevar det naturlige, ingen utkikkplattform, takk!
Bevar stien som den er.
Bra som det er.
Den er fin som den er.
Det begynner å bli mye slitasje. Unngå kunstige installasjoner.
Det er bra at det er naturlig. Ser ikke behovet for "modernisering" - bedre med fokus på å bevare det som det er.
Det er fantastisk fin tur. Håper ingenting blir endret, unntatt evt. skilt/merking & søppelkasse. Perfekt som det er.
Det er godt å kjenne på naturen og roen her, ønsker ikke toaletter og turiststørm opp hit egentlig. Keep it naturally.
Det kan med fordel skiltes litt bedre i ____ av løypa
Det naturlige ved stien og kollen er en del av sjarmen og opplevelsen.
Det var dårlig skilting fra Vettakollen t-bane til der stien starter.
Dette er et av de få stedene i Oslo som oppleves autentisk, uten for mye turist_____ anlegg. #Keepvettakolle great
Don´t mess it up!
Drikkevann
Elsker dette stedet, og særlig at den er litt bortgjemt, så man må lete litt. Det er nok av steder i Marka der man kan gi som sild i tønna om noen ønsker det.
En perfekt liten "topptur" sentralt i Oslo. Bør bevares som den er. (Bedre parkeringsmulighet?)
Enkelte myrer kunne gått fått noen planker, for syklistene ____ mye gjorne. Utsiktsplattformen som publisert vil ødelegge Vettakollen.
Fakk for at dere gjør Oslo til en flott naturkommune
Fantastisk utsiktspunkt! Beste turopplevelsen i Oslo - lett tilgjengelig
Fin tur, bra utsikt, negativ til inngrep i naturen.
Fin tur!
Fint å kunne ta T-bane til turområde, slippe å bruke bil
Flere engelsk settere
Flere plasser til å kaste søppe! Mange går med hund, blir mye hundebasj på stien : (.
Flott tur!
Flott tur
Folk med hund burde bli straffet for hundens avføring, spesielt eter vinteren. Dritten dukker opp til slutt.
Foretrekker å holde området så naturlig som mulig, ikke kommersialisere det for mye, men tilrettelegge for overgang/dekke (over myr).

Fornøyd slik den er nå
Gikk oss litt bort på stien til andre steder.
God balanse /stabilitet trening å komme ut i mer ujevn sti. Deilig med ikke - gangstier (flate).
Har gått fra Vettakollen t-bane til Frognerseteren et par ganger. Denne kunne godt vært bedre merket. Ellers takk for det fantastiske arbeidet dere gjør for Osloomarka.
Hogge trær for å bedre utsikten.
Hold det naturlig
Hold løypen og Vettakollen naturlig. Trebenker/trestokker er OK benk. Ikke noe kunst benk! Lykke til Tora og Johannes!
Hva med å hogge ned furutreet som tar utsikten fra sentrum i stedet for å lage en "utsiktspost"
I don't think it needs to be "commercialized" n/ garbage 2 such.
I love biking on this path because it's challenging. I hope it will always be possible.
Ikke bygg plattform!
Ikke bygg på toppen!
Ikke bygg stue her!
Ikke gjør det til en større turistattraksjon med steintrapp o.l., det vil ødelegge turen. La det være en natursti.
Ikke gjør Vettakollen til et parkområde!
Ikke lag plattform!
Ikke tilpass noe. Det er fint som det er.
Ikke turistifiser Vettakollen. Den er fin nok som den er. Takk!
Ikke ødelegg dette med plattform(er) og større tilrettelegging.
Ikke ødelegg Vettakollen (og Marka forøvrig) ved å legge til rette for turister som ikke kan å gå i skogen. Orker ikke Prekestolen - tilstanden her. Tusen takk.
Inngrep i naturen vil ødelegge Vettakollen. Vettakollen er vakker som den er og det er unødvendig med tilrettelegging som nevnt i punkt 16.
Is-/øl-utsalg :)
Jeg er fra Japan og er veldig glad i å komme hit om helgen. Stedet er Oslos perle, med god tilgang med T-bane og unik utsikt + stien er så vakker. Jeg klarer ikke å tenke på en ting som mangler.
Jeg synes det er fint som det er. Ønsker i grunn at man skal beholde det som det er og ikke gjøre det for tilrettelagt for turister etc.
Jeg synes ikke det mangler noe, og ønsker gjerne at Vettakollen bevares som den er, uten platting
Jeg syns merking av veien opp hit fra Sognsvann kunne vært bedre.
Kart på stasjonen ville hjelpe turister, Vi møtte flere som hadde forvillet seg underveis til kollen
Keep up the good work.
Kult
Kun skilt med retningsanvisning i begynnelsen av stien.
Kunne vært satt opp en kasse med drikkeflaske/kvikklunsj for salg etter prinsipp tillit. Vipps eller mynter i sparekasse.
Kutt trær så utsikten blir enda bedre!!!
La den være. Det er stor ____ slitasje allerede.
La det være som det er, eller så _____ det smel _____! La de som er _____ i "naturlig natur" besøke stedet.
La Vettakollen være som i dag!
Lett mangel skilting.
Liker turen akkurat som den er.
Litt dårlig skiltet siste biten
Litt dårlig skilting

Litt uklar merking når man skal til høyre på blåmerket i stedet for rett frem til Sognsvann (fra Vettakollen T-bane) ellers topp!
Mange har med løse hunder
Meget fin _____
Mening ____ _____
Mulighet til å fylle vann! Drikkefontene?
Mye stein, løs, på stien.
N/A
Natura
Nei
Nei, ingenting mer å si
Nei.
Nei. Men la dette stedet være sant!
Nei. Ønsker ikke å lage dette til en turistattraksjon. Vi må beholde det slik det er i dag!
Noen ganger blir det altfor mange mennesker her.
Nope.
Nothing _____ - keep it the way it is PLEASE.
Næra byen, kort tur, men 100 % natur. Fantastisk att sova nåri hengekøya å vakna till denna utsikt.
Oppretthold stien!
Oppretthold stien. Fortell gjerne flere om mulighetene for å komme seg hit (via bane, buss).
Passe på at syklistene ikke ødelegger stien.
Perfekt
Perfekt som den er
Positivt med brukerundersøkelse. Bedre tilrettelegging vil ødelegge denne opplevelsen for meg og flere som trener flere ganger i uken for å takle hverdagen. Blir det endret vil jeg ikke lenger gå hit. Håper det ikke blir noe av de ut__ståelige planene om utsiktsrampe mm.
Postkasse med bok å skrive navnet i.
På annet tidspunkt og ved å gå fra Vettakollen st. er det betraktelig flere mennesker. Litt mye, men flott at naturen nytes.
Savner ingenting
Setter pris på at stien er som den er, at man får gå i ullent terreng, ikke i trapper o.l. Fint sted å være også fordi det ikke er turistifisert. Veldig ødeleggende med for mye tilrettelegging. Behold det som det er, ev. ta ned noen trær om de blir for høye!
Signs to Vettakollen were hard to find. Had to use google mas. Clear signs would be nice.
Skilt + Skilt sånn at man kan gå runden. Ingen skjønner hvor det er.
Skilt om alternative ruter ned/opp med hvordan det henger sammen med andre steder /stier i nærheten hadde vært topp!
Skiltet snarvei :)
Skilting fra Frognerseteren
Skilting videre til Fuglemyrhytta
Stien er kjempefin som den er.
Stien er unik. La den være som den er. Takk for at det finnes en uberørt perle midt i Oslo.
Stien og området bør bevares urørt/naturlig. Sjøppelhåndtering og infoskilt (kultur/naturhistorie) akseptabelt.
STORT SETT VELDIG BRA, MEN SAVNER BEDRE KARTOVER NORDMARKA OG SKILTING GENERELT.

Synes det er naturlig og rent som det er, og er imot å bygge plattform og trapper, da dette ødelegger den autentiske opplevelsen.
Synes stien er fin som den er :)
Synes stien er fin. Dersom den blir for tilrettelagt, forsvinner sjarmen.
Syns dere skal la natur være natur. Ikke ødelegg Vettakollen!
Søppelbøtter. Det ligger hundredritt overalt!!! Spesielt på våren / ved snøsmelting.
Søppelkasser! Søppelkasser! Søppelkasser!
Takk for hva dere gjør for oss mosjonister
Tilgjengelighet til flott opplevelse (T-bane)
Toilets, waste containers, signs for hammvoks, and tents. I feel though that CLAYGO is a must and people should only leave trails not trash.
Topp
Topp tur
Trash : (
Trærne bør hugges/beskjæres slik at utsikten ikke gror igjen.
Tydlig skilting i alle kryss
Unikt å kunne gå helt fra byen /Majorstuen uten bil & kollektiv og utsikt uten kafeer og parkanlegg. Det vil være leit om den siste utsiktsplassen over byen som er uten kafeer og plattformer, forsvinner.
Vann
Var dårlig merket fra hovedstien.
Veldig bra å lage en utsiktsplattform, har tenkt på det mange ganger. men ikke ødelegg selve kollplatået. Lag heller en stor betongterrasse ut til venstre for kollen ca. 100-150 m2. Da går det an for grupper av mennesker å stå der å gjøre gymnastikk og yogøvelser om morenen, det blir sikkert populært.
Veldig fin som den er
Veldig fin tur
Veldig fin tur, samtidig skeptisk til for mye tilrettelegging av fri natur og å markedsføre for å trekke mere folk, siden det vil føre til større slitasje.
Veldig fint sted.
Veldig flott!
Velger oftere og oftere vekk Vettakollen på grunn av for mange folk.
Viktig å bevare ett naturlig utsiktspunkt i Oslo. Her får man litt av følelsen som i byfjellene rundt Bergen
Vær så snill å hold vegetasjonen nede slik at utsikten består! Det er fremdeles mulig å hugge noe mer. Det er mer enn nok skog i området. Det samme gjelder Grefsenkollen og Årvollåsen (enda viktigere her! Er helt gjengrodd!)
Water and food
Ønsker ikke at dette blir en turistattraksjon! Turistene ødelegger rolighet og naturopplevelse. Turistene kan gå med T-bane til Frognerseteren eller på plattformen til skimuseum for å nytte utsikt.
Ønsker ikke folkevandring og for mye tilrettelegging hit.
Å gjøre stien og kollen kommersiell vil gjøre at lokalsamfunnet mister et svært verdifullt fristed.

Kommentarer fra respondenter i gruppe «Norge»

Alt fint.
Alt for mange plukker ikke søppel.
Bedre skilting fra veikryss i bunn av stien.
Bedre skilting i krysset der _____ av til Vettakollen.
Bedre skilting og merking
Bør hugge ned trær som blokkerer utsikten.
Det er flere stiskiller oppover fra Sognsvann, så bedre merking av sti ville vært kjempe fint.
Dårlig merking fra T-bane
Et sted for å fylle på vann
Fin tur!
Fins liten rusleton
Flott opplevelse
Flott tur. Kunne vært skiltet flere ruter fra Sognsvann. Flott tilrettelagt i marka.
Herlig
Ikke ødelegg med å bygge plattform!
It was hard to find the way!
Lage til mulighet for bål plass(gro) for de som overnatter /kveldstur. Da unngår man unødvendige sår i naturen.
Nei
Nei. Det er en natursti og trenger ikke mer langs stien.
Ta litt trær.
Trenger ikke tilpasninger
Veldig fornøyd.

Kommentarer fra respondenter i gruppe «Utland»

A panel identifying the _____ in Oslo. Reference points.
At one point, we didn't know where to go. We couldn't find any marks. We chose the right direction (and found marks again).
Better MTB signage
Bin at the lake is between Sognsvann and Vettakollen
Give the path one name and one clear mark.
Great ____ ! Two kids, 3+6, had no problem with the trail.
Have a nice day!
Hurra for Vettakollen
I don't change anything!
I like now quiet it is! I don't want the natural calm place to be ruined. It is no longer be special! There is no place like this in the U.S., because it's overall been ruined!
I love it! Takk!
It is possible to keep the mosquitoes away on Vettakollen top?
It would have been helpful to have a clear markers to the peak. We asked someone for directions.
It's okay not to have waste containers at all but do put signs for people like CLAYGO (Clean as you go) as to maintain the cleanliness of the place. Probably this are for tourists anyway. Cool nature/inspiring quotes along the way would add connection to nature too.
Ja is sooo nice!
Jeg synes den er bra som den er!
Keep the path minimal to preserve the natural beauty (_____ add toilets, trash cans etc.)
Lagomt langt att gå till en fin utsikt
More / better signs
More benches please. On the top of mountain. I hope there will be a cafe open here.
No
No sign at first 2 crossroads / trails to Vettakollen; we had to ask someone passing by.
Nothing
Place to fill your water bottle.
Thank you
Thank you!
Thanks!
The path isn't easy to find from Vettakollen station.
The pen you provide does not work
The signing of Vettakollen viewpoint or Vettakollen station is confusing!
The way could be better signed.
THX for maintaining this place :)
Tusen takk!
Water fountain at top would be good.
We can't read Norwegian, but it was beautiful! Where we are from in California there are no hikes with views like this. It's the prettiest hike we have been on.